

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 1|a.

INSERȚIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

„Tipul polihistorului mălăeț“

De: **Aurel C. Popovici**

„Și cum n'ar fi sârmanul neisprăvit, care în timpușa de scurt a schimbat opinia cu gheata de lac, care dela chiuiturile de horă a trecut așa de repede la paginile lui Oscar Wilde?...“

(Goga, Insemnări, pag. 35).

Expresia din titlu e a d-lui Goga. Cu ea, el își bate joc de românii cari știu de ici-colea câte ceva dar nu au nici o personalitate în ideile și în scrisul lor, nici o consecvență în acțiunile lor. Vom dovedi cui i-se potrivește acest titlu...

Domnul Octavian Goga știe, și mulți cetitori își vor fi aducând aminte, că îl rugasem, mai de mult, să primească câteva sfaturi pe cari puteam să i le dau în public. Căci de vorbit cu d. Goga, eu n'am vorbit decât de trei ori în viața mea. Acum vre-o șase ani, singura dată când a venit la mine acasă, odată la Viena, în societatea mai multor domni și doamne, și mai anul trecut, la o masă comună a ardelenilor cari se întâlnesc odată pe săptămână, seara, la Terasa din București.

I-am spus, în „Gazeta Transilvaniei“, că dacă va veni odată la mine îi voi putea da, între patru ochi lămuriri ce nu se puteau da în publicitate. N'a venit până în ziua de azi. Deși de atunci a fost de numărare ori în București unde, așa se vede, a ținut mai mult la înțelepciunea d-lui Chendi și a altor Vernești — decât la vre-o discuțiune mai temeinică cu mine, în liniștea și discrețiunea unei odăi. Nu-mi rămânea, deci, decât să-i dau un sfat, două în public, așa în două vorbe, cum se putea, — ceace am și făcut.

Nu le-a primit.

În schimb, a scris de atunci mai multe articole în cari, ca și d-nii Chendi, Scheopul, Bocu ș. c. l., și-a scos „spada sa de Toledo“ și mă combătea și pe mine. L-am sfătuit din nou, și eu și alții, să-și bage sabia în teacă, — să-și dea bine seama ce face căci „pășirile“ sale politice, cum ar zice el, au să-i strice cauza; și că celce scoate sabia, de sabie va muri.

Nu ne-a ascultat. Și-a continuat opera sa de „regenerare“, terfelindu-ne sistematic prin băltoacele „Tribunei“ pe toți câți apărăm disciplina de partid. Eu nu i-am mai răspuns nimic. Mi-am zis, și ne-am zis toți; Goga e azi om de vre-o treizeci de ani. O să se convingă însuș acum, că e absolut greșită calea pe care se duce astăzi... Se va opri însuș și se va întoarce. Oameni mai răsăriți nu prea avem mulți, de ce nu am fi mai îngăduitori unii cu alții, mai ales cu unul care are și talent poetic?

Dar și indulgența are margini. D. Goga continuând, a început să ne ia de sus, să

vorbească cu o aroganță neobișnuită la noi, despre oameni și fapte. Se credea tare. Se credea geniul tutelar al neamului românesc, „îndrumătorul“ invincibil. Călca deja în pas de triumfător pe fășiile baloturilor de hârtie ce i-le așternea „Tribuna“ în calea sa.

Și tot „poporul“ Bocilor și Schiopilor și Verneștilor i-se închina cu smerenia, cu care se închină lumea în fața, unui geniu, care se întoarce biruitor de pe câmpul de bătălie: ave Caesar, morituri, te salutant!... exclamau în entuziasmul lor juvenil, atâția bravi elevi de ai gimnaziilor noastre, cari tocmai acum se îndeletnicesc cu comentariile *De bello gallico*, *De bello civili*...

Chiar și între studenții universitari se găseau vre-o câțiva cari, polihistori începători și ei... crezând probabil, că Oscar Wilde, că Nietzsche vor fi fost scriitori naționaliști... vedeau în Goga un minunat răsturnător și reformator al „valorilor morale“... un fel de Nietzsche la Sibiu... cu o românească „*Umwertung aller Werte*“... Căci și Nietzsche-Zarathustra, tot la vârsta critică de treizeci de ani își răspândi ideile, după cum însuși ne spune: „*Als Zarathustra dreissig Jahr war*“...

Chiar și în articolul său de curând, „Dreptul tăcerii“, d. Goga binevoește a îndrepta săgețile ironiei sale — oh, atât de spirituale! — în potriva noastră numindu-ne oameni cari „și-au pierdut sărita, au invocat numele lui Jeszenszki, Tisza“ ș. a. și ne întreabă, în ton batjocoritor, cu superioritatea omului sigur de ceace știe: „ce-i cu trădarea?“ O să răspund eu și la această întrebare!

Care va să zică d. Goga vrea luptă? Prea bine, luptă să fie! „Wem nicht zu raten, ist auch nicht zu helfen“ zic nemții.

Iar noi zicem, cu un proverb mai aspru dar mai plastic: „*capul până nu se sparge, creierii nu se văd*“...

*

Și acum vin la întrebarea prealabilă: cine este d. Octavian Goga?

Cine este tânărul „de bună speranță“ care, vorba unui englez, sculându-se într-o bună dimineață din pat se pomenește o celebritate?... Cine este acest mult laudat candidat al d-lor Bocu, Scheopul, Chendi ș. a., la rolul de distrugător al vechilor „valori morale“ ale neamului românesc, la rolul de „înfrîpător“ de noi „valori morale“...

Este colegul d-lui Oct. Tăslăuanu în birourile „Asociațiunii“. În anii săi universitari, a urmat la facultatea, pare-mi-se, de filosofie din Budapesta. Filosof n'a ieșit de acolo, dupăcum vom vedea. Ocupatu-s'a, în

mod reglementar sau particular, cu dreptul? Nu știu și nici nu importă. De *dovedit*, nu dovedește în articolele sale decât contrarul. Ocupatu-s'a cu științele politice, cu ceace numesc nemții *Staatswissenschaften*? Toate articolele sale, toată cartea sa dovedesc, că nu le cunoaște. Studiat-a istoria vieții popoarelor; măcar istoria luptelor noastre politice? N'a studiat-o pentru că n'o știe, pentru că comite, dupăcum vom vedea, greșeli nepermise unui om care critică pe atâția oameni cu experiența istoriei noastre moderne, și pretinde a lumina, neasemănat mai bine decât ei, opiniunea publică.

Urmărit-a d. Goga de aproape, dacă nu științele politice, măcar problemele mari politice și culturale de actualitate în Europa? Vom vedea, că ideile nu are de ele. Studiat-a măcar diferitele chestiuni fundamentale din Sud-Estul Europei, cu cari chestiunea românească e în strânsă, așa zice în organică legătură? Chestiuni cari trag enorm în cumpănă mai ales dacă e vorba ca

„Durerea unui neam ce așteaptă
 De mult o dreaptă sârbătoare...“

să nu aștepte în zădar?... Publicațiile sale ne arată, că nici nu bănuiește măcar existența acestor probleme, că nu știe nimic, dar absolut nimic, de existența și importanța hotărâtoare a acestor legături. Doar și el repetă, tot „pe glas de clopot“, ca la București, prin ziare și la Dacia, mulți politicieni de a șaptea mână, fraza pașoptistă: „*Prin noi înșine, Domnilorrrr!*“... „*Domniilei mei: numai prin noi înșine!*“... fără a avea nici o idee de „soluția“ pe care o dă și de zăpăceala pe care o produce astfel.

Studiat-a d. Goga măcar viața partidelor din alte țări, sfera lor de acțiune în opoziție, principiile lor de organizație internă, de tactică, de disciplină, de agitație, deosebiriile lor dela partid la partid după firea împrejurărilor? N'a studiat dinamica partidelor nici măcar la unguri, dar mi-te în alte țări, căci amintiri cele mai multe din articolele sale el nu le-ar fi publicat.

Are d. Goga măcar experiența practică a vieții politice? De unde s'o aibă? Fost-a el mai mult timp deputat în cameră ca să aibă măcar ocazia să cunoască, prin sine însuș, ce va să zică viața politică în culisele ei atât de hotărâtoare, mai ales în Ungaria? Fost-a deputat ca să încerce a ține piept acolo cu tipurile cu cari trebuie să se lupte reprezentanții poporului român, pe cari el, d. Goga, mereu îi dăscălește, el îi muștrulește, cărora el ar vrea să le arate calea, el să le determine atitudinea, el să le dea „energie repulsivă“!... Căci el a dat, o știm cu toții, dovezi atât de în-nălțătoare de „energie repulsivă“ la Cluj... încât ungurii vor fi crezut, un moment, că e secretarul politic al lui Mangra de-l acoperiră cu laude atât de multe și grele încât era pe aci, pe aci să dispară dintre noi — în acea tămăiere „sufocantă“, cum

o fi numit-o el, ... și se văzu silit să se desfacă din îmbrățișările celor ce-l socotiseră deja trecut în tabăra lor!

Luptat-a d. Goga timp îndelungat măcar în vr'o congregație comitatensă, cum luptaseră alți conducători în tinerețele lor? N'a luptat. Dar d. Goga, criticul atât de sever al oratorilor noștri, este el măcar orator? Ținut-a el când-va vre-un discurs politic de oarecare importanță mai mare ca discursurile altora? Vre-un discurs deosebit de impresiv, de convingător, de înălțător, de memorabil în chestii politice? Are el măcar una din calitățile ce se cer unui orator superior celor de azi? Calități atât de indispensabile pentru un orator în intruniri publice, în continue furtune parlamentare, în fața unor adversari fanatici, unde, pe lângă priceperea chestiunilor, pe lângă puterea convingerilor și tăria sufletească, se mai cer și calități de ordin fizic: un piept cu glas, nu de ciocărlie... ci de metal răsunător ce poate fi auzit lămurit, glas covârșitor și prin puterea sa de rezistență în sgomot și durată, o înfățișare virilă impunătoare ca oratorul să nu se piarză, par'că, îndărătul pupitrului tribunei?... Căci în intruniri publice, în parlamente, în mijlocul unei mulțimi adesea brutale, mai ales ca în cel unguresc, nu se vorbește ca în Academii, ca la *Letöfi Társaság*... unde, dimpotrivă, un glas mai tare produce un efect tocmai contrar.

*

Dar d. Goga e de vr'o șase ani funcționar la cea mai importantă instituție de cultură românească de sub coroana habsburgică, la „Asociație”. Acolo, un tânăr cu cultură superioară, cu adevărat dor de acțiune, cu putere de organizare și de executare ar fi putut face adevărate minuni până acum. Mai ales în mijlocul unei națiuni tinere unde atâtea și atâtea sunt de făcut tocmai de către tinerime, — nu prin articole de gazetă, încărcate cu floricele de retor dar sarbede în idei, ci printr'o liniștită activitate culturală, în mod sistematic, în mod continuu, în mod serios și pozitiv. Intreb toată lumea românească: ce isprăvi a săvârșit d. Goga la „Asociație”? Ce „îndemnuri” culturale a dat, ce a „îndrumat”, ce a „înfrapat” acolo?... Căci, de sigur, nu se va fi lăudând și el cu broșurile pe cari, după cum vedem din ziare, le făcuseră alții, iar d. Tăslăuanu, secretarul-„sociolog” și editor de ilustrații... le-a dat apoi tipografului ca să le tipărească de nou, într'un alt format, pe altă hârtie, fixându-le alt preț de vânzare?... Prin urmare: de unde până unde aierele acestea de filosof îndrumător în chestii de religieune, de politică, de cultură? De unde până unde aceste aiere de om cu cea mai înaltă înțelepciune a vieții, cu experiențele cele mai bogate, cu acțiunile politice cele mai pozitive la activul său, de sfărâmător de vechi idei și vechi valori morale, de făcător de noi valori prin noi idei, de „îndrumător” în „marile probleme ale neamului” (p. 240), de „îndrumător” al tuturor conducătorilor întreg neamului românesc? — Cum? Ajuns-au la noi ignoranții să dea lecții celor pricepuți? Orbii să dea celor văzători vedere? Foiletoniștii să ne dea direcții politice? Se poate oare ca aceea „Tribuna” de operetă să fi tâmpit atât de mult bunul simț al unor oameni serioși ca să nu-și dea ei seama de ridicolul unor asemenea pre-

tenții? Cine dar putea să ia în serios asemenea îndrumări de carnaval?

„Scriitorii, scriitorii;... exclamă, cu o foarte bună părere despre sine, d. Goga făcându-le tuturor o călduroasă apologie. Prea bine. Știm și noi să prețuim pe scriitorii cari propagă aspirațiile unui neam. O să vedem însă dacă d. Goga face parte dintre ei? — Căci nu-i deloc adevărat că „scrisul” tuturor scriitorilor, sau al oricărui scriitor cu oarecare talent ar fi numai decât aceea „trâmbiță fermecată” (p. 214) prin care se propagă acele aspirații! Să mă ierte d. Goga. Și mie-mi place d. e. când Lae Chioru ne cântă, „cu mâinile 'n tremur”, comoara noastră sfântă de jale, durerile noastre cele „ferecate”, „argintul visării deșarte”, „amarul nădejdlor noastre” — și așa mai departe.

Dar pentru că un poet sau un lăutar cântă frumos, urmează oare, ca o națiune să-și potrivească politica după ideile lăutarului, ale cântăreților sau poezilor?... Și de aceea, orișicât de duios ar fi „vaurul strunelor” lui Lae Chioru, și orișicât „bohemul” nostru Chendi și-ar umfla făcile suflând în clarinetul său de apologist, și orișicât münchenezu nostru Scheopul ar trage din broancă sau „brugău”, amuțindu-ne „valorile morale” de azi, — eu tot nu cred că românii vor face vreodată politică după „concepțiile superioare” ale unui taraf de lăutari sau de cântăreți... Nici chiar dacă acești muzicanți ne vor veni cu celebrul nostru maestru de gimnastică Tăslăuanu, ca acesta să ne dea, la rândul său, chiar reprezentării de acrobatism „sociologic”... Căci un om politic, cu oarecare bun simț, orișicât de mare amator de artă ar fi, orișicât i-ar plăcea frumusețea, știe de sigur, ceeace știe cel din urmă țaran când repetă proverbul românesc, „vechiu și ruginit”... dar plin de o eternă înțelepciune:

Frumusețea cui nu-i place?
Dar nu știi în ea ce zace!...

*

Și tot d. Goga, care ne vine cu asemenea minunate „concepții” și plănuiri de de executare, — vorbește cu un inimitabil dispreț despre „bunii cetățeni, cari n'au cetit decât patru cărți în viață” (240). Rău face d. îndrumător că râde de ei; căci momentul tragic în viața sa nu ar fi poate atât de determinant azi, dacă și d. Goga se ferea de autori, pe cari nu i-a înțeles, dar cari i-au înstrăinat tocmai calitățile cele mai esențiale ale românului, ale mentalității cu adevărat românești, — după cum vom vedea. D-sa să fie incredințat, că românii, cari înt'adevăr au cetit și răs-citit și priceput temeinic fie și numai patru cărți bune în viața lor, aceia se pricep mai bine la chestiile publice decât chiar d-sa în persoană, — cu toți autorii săi Wilde, Wundt, Nietzsche ș. a. De aceea nu au aprobat și nu vor aproba „pășirile” sale. Cine dar le aprobă? Numai aceia cari mereu repetă nume de autori mari, ale căror idei ei nu le știu cerne, cari frunzăresc gazete și reviste, dar cari n'au cetit, cu luare aminte și până în capăt, nici măcar patru cărți cu adevărat bune, în toată viața lor... Și dacă un doctor în drept sau un avocat de ai noștri n'ar fi studiat decât patru manuale de drept și nu s'ar călăuzi decât de filozofia din Sf. Scriptură și nu

s'ar inspira decât de cântarea „Desteaptă-te Române” — și totuș acești „analfabeti”, cum îi insultă atât de des domnul îndrumător (240), se vor pricepe la politica națională, la „marile probleme ale neamului” neasemănat mai bine decât amândoi secretari atât de „învățați”... ai „Asociației” cu tot norodul Bocilor, Scheopilor împreună! Il mai asigur pe d. Goga, că la priceperea acelor advocați și preoți întreaga noastră țărănime ține de o mie de ori mai mult, decât la a d-lui Goga și a tuturor Spanachenzilor și Lichenzilor din zilele noastre, cari, cu semidoctismul lor înfumurat, constituie cea mai mare nenorocire a neamului românesc. Căci e de o mie de ori mai bine, ca neamul nostru să trăiască cu înțelepciunea bimilenară din Sf. Scriptură, cu proverbele și maximele lui de viață, cu poezia lui cea fără măiestrie, dar plină de farmec, — decât după retoricele „îndrumări” ale unor oameni atât de rău „îndrumați” ei înșiși! Voiu dovedi și această aserțiune prealabilă.

Este d. Goga, care în mai toate articolele mereu își bate joc de limba literară a oamenilor noștri, de gramatica, de sintaxa, de provincialismele lor, este el însuș oare acel prozator, acel stilist impecabil după cum îl presintă Schiopii literaturii românești, după cum se crede mai ales el însuși? O să arăt, cu dovezi, și în această chestiune — „adevărul, nimic decât adevărul, adevărul mai presus de toate”.

Să se potolească d. Goga. Noi nu ne vom dărâma „altarele” noastre și nu ne vom răsturna „idolii” noștri, cum ne cere domnul îndrumător, înainte de a fi examinat, cu cuvânta atenție, nouile credințe și nouii idoli ridicăți pe scuturile de hârtie ale „Tribunei” unui călugăr de mult deprins a „conliturghisi” cu alți dărâmațori de altare, de mult deprins a face când din zei demoni, când din demoni zei. El care făcuse din scriitorii Slavici, Brote, Mangra odinioară Zei, ne spune azi că ei sânt diavoli. Și ne cioplește azi din scriitori ca Goga, Chendi, Tăslăuanu alți Zei... Cum n'o să-l credem pe cuvânt?...

Rămâne poezia lui Goga. Neapărat, nu vom discuta aici pe „Anița crăsmărița” sau pe „fata jidovului, Ida” ș. a. — Vom insista însă asupra acelor note lirice cari ne arată, și în lumină poetică, puterea sufletească a noului îndrumător —. Căci una este a lumina pe cineva și alta este a-l părli, a-l frige!... A lumina mintea și a încălzi sufletul unui popor, e o faptă națională pentru că pornește din ceeace numesc eu „treime dinamică a vieții”: din înțelepciune, din dragoste și credință pentru neamul tău. Dar a-i arde ochii minții și a-i pustii sufletul, e o faptă de demagog sau inconștient sau criminal: în orice caz de demagog.

Să vedem dar dacă domnul Goga, care — ce elegant se exprimă! — mereu „co-boară în razele sale de cercetare”... atâția oameni, atâtea idei și fapte, știe umbla cu razele? — Căci poezii, deși cununi de raze visează, nu prea știu că și în imperiul razelor domnesc legi eterne, legi pe cari trebuie să le cunoști exact și să-le respecti cu sfințenie, dacă vrei și tu să proiectezi în minți lumină, și căldură în inimi. Un om poate fi, nu poet, dar chiar filosof, dacă nu cunoaște și nu respectă legile de refracție a razelor și puterea de acomodare a ochilor

minții, în loc de imagini sau idei nu va produce decât caricaturi, în loc de căldură sau însufletire nu va produce decât părleli, în loc de civilizație și întărire națională numai ruine și cenușe!...

Și acum să coborâm noi „ideile” și „valorile morale” ale d-lui Goga „în razele noastre de cercetare”!...

D. deputat dr. Șt. C. Pop între alegătorii săi. *Duminecă, în 31 dec. n. își va ține d. deputat dr. Șt. C. Pop, darea de seamă în Casa Națională din Siria. Darea de seamă a iubitului deputat al Siriei, va fi împreună cu o impozantă adunare populară, la care vor participa pe lângă fruntașii din Arad mai mulți membri ai comitetului nostru național veniți din mari depărtări. Inceputul adunării la 2 ore după amiază.*

Aehrenthal despre situația politică. În cercurile bine informate din Viena se afirmă, că ministrul de externe, contele Aehrenthal, va lua cuvântul, în ziua de 29 dec. n. în delegațiuni. El nu va face un expozeu propriu zis, ci va ține numai o scurtă cuvântare în care va caracteriza situația din Balcani, atitudinea Austro-Ungariei față de chestiunea marocană și va constata deplinul acord între Austro-Ungaria și Germania.

Academiile de drept și reforma electorală. Azi avem înaintea noastră și răspunsul academiei din Cașovia la circulara lui Khuen, în redactarea profesorului dr. Eötvényi Nagy Oliver. Profesorii academiei de drept din Cașovia se provoacă la alte state, cari încă condiționează dreptul de a fi alegător dela un anumit cenș. Cer în consecință ca și reforma electorală ce are să se facă în Ungaria să ție cont de această împrejurare. Deosebesc 3 feluri de cenșuri: intelectual, material și moral. Pe baza cenșului intelectual ar putea fi alegători toți aceia cari au terminat cu succes cel puțin 4 clase la școala populară. Pe baza cenșului material li-s'ar putea da dreptul de vot aceluia cari plătesc o anumită dare, de exemplu cel puțin 2 coroane la an. Cenșul moral se referă la mai multe momente: serviciu militar, servitorime, trecut nepătat etc. Femeile cari au absolvat vre-o școală medie încă pot fi împărțite cu acest drept.

Et nunc... Dela dreptul de a fi aleși în Camera ungară să fie excluși toți aceia cari au fost condamnați pentru agitație în contra unității statului sau în contra rasei maghiare...

Bravo! Halal de așa profesori universitari, profesori de drepturi, cari se închină în fața celor ce cântăresc azi la noi „neinfluențați, absolut obiectiv și cu conștiința curată” patriotismul cetățenilor acestei țări!

Ancheta ziarului „Világ”. Din ancheta pe care ziarul „Világ” a deschis-o în chestia naționalităților, reținem pasagile introductive ale redacției, cari cuprind mărturisiri adevărate și foarte prețioase pentru luminarea opiniei publice maghiare.

Se înțelege ele nu precizează nimic în materie, dar au darul de a pune în lumină dușmănia neîmpăcată în care presa ca și guvernele ungarști prin toate mijloacele lor educă publicul maghiar față de problema însemnată a naționalităților din Ungaria.

Intervistații maghiari, deputații Bakonyi Samu, dr. Giesswein Sándor, Haydin Imre și Várady Zsigmond nu sunt tot așa de senini și poartă în vorbele lor mai mult ori mai puțin din șovinismul atotstăpânitor în viața publică maghiară. Pe fiecare îl preocupă în primul rând ideea, ideea în cele din urmă — și tot ceia ce cuprind declarațiile lor are în vedere acest sfârșit.

Primenire

Așadar o propunere concretă pentru soluție. Cam târzior puțin, dar în schimb nelipsită de timbrul „oficialității oțelite” — venindu-ne din însăș mult primenita peană a d-lui Bocu: „Nu văd puțința unei alte soluții — decât *reîntrirea d-lui Goga, cu un număr corespunzător din amicii săi în comitetului național*”. Cam vre-o 10—15 — zice d. Bocu — iar dintre aceștia, cu o justă modestie se exclude pe sine. („Tribuna”) nr. 272). Așadar ne-am înțeles. Primenirea și — pace!

N'o să ne ocupăm deocamdată și poate nici mai târziu de motivarea acestei propuneri, ticluită cu destul savantlăc, dar cu prea puțină sinceritate — ajunge propunerea 'n sine!

D. Goga adevărat și un număr corespunzător de „amici”. Iar opinia publică, poporul întreg va intona triumfal:

„Deschideți larg poarta fruntași ramoliți,
Să intre împăratul mării!”

Ne-am înțeles — alegându-ne cu o nouă concepție din domeniul politice primenitoare: „amicii”. Așadar din „amicii” d-lui Goga și atunci prea firește că și din „amicii amicilor d-lui”, să se compună de aci înainte comitetul național și pe urzeala acestei salvatoare concepții, să se facă țesătura aceea fermecată, din beteala deosebitelor „amiciții”, din cari să rezulte sâtița magică a selecționării adevăratelor valori.

Vedeți d-voastre, iubii cititori: e o revelație cu adânc înțeles filozofic în concepția asta, cum am numi-o scurt „rodirea antiteselor” — din întuneric tresare lumina, din minciună adevărul, din putrejune belșugul — și acum veți înțelege deabinele și faptul, că a trebuit fatal să treacă un an întreg de terfeliri urite, de injurii murdare, de dușmănie neîmpăcate, ca acum, drept cel mai frumos dar de Crăciun pentru oropsitul acest neam românesc, să răsară din atâta murdărie „concepția candidă a politicei amicițiilor”.

Nu, d-lor primenitori, antitesele sunt frumoase ca rachete de stil în cutare avântare rapsodică, dar nu-i prea recomandabil să te joci cu ele și de-a — politica!

Comitetul național e ca să fie compus din amicii poporului, iar nici decum din „ai mei”, ori „ai tăi”, ori „ai dlui Goga” chiar, ori din „amicii amicilor noștri”.

Și nu vi-se pare, că din mosaicul atâtor diferite și deosebite amiciții ar putea prea ușor să dispară: adevărații amici ai poporului?!

Nouă da!... Amicus Goga, sed...

Dar ni-se pare și cam suspectă această nouă apropiere a primenitorilor — la termen.

Și ne-aduce aminte o snoavă veche: — O chema Neaga — știe D-zeu, poate fiindcă nega toate cele.

Se ducea la târg cu bărbatu-său. Calea lungă și grea. El om blajin și bun, cum e pânea moale. Zice: „Sui Neagă în telegă!”

Ea: „Ce mi-te ramolitule, becisnicule, agramatule... ori tu vrei să mă sui în telegă?!... Tu care mi-ai mâncat tinerețele!?”

Haid, să te vază toți târgoveții, ce fruntaș mai ești...”

Dar târgul departe și drumul cu pripori. El iarăși: „Sui Neagă 'n telegă!”

„Mișel... imbecil... negliob...” și dă-o lele 'nainte, cum numai gura muerii rele te știe spurca... „Las să te vază lumea 'ntreagă, cum îți cinstești jumătatea!... Că de suit dacă și m'oi sui, un picior totuși pe jos l'oi tîri!...”

Ei bine, iubii cetitori. Și cu „Tribuna zilelor d-lui Goga” și cu cea a „zilelor dlui Bocu” taman a pățit-o comitetul. Ba mai acana. D. Goga era doar în telegă și s'a coborît. Iar când comitetul, bun și blajin zicea: „Sui Neagă 'n telegă!”... D. Goga și „Tribuna zilelor dlui” striga ca din ușa cortului: „Că... ba ramolit, ba imbecil, ba agramat, ba măgar de pe Vesuv... ca să vază târgul, ce fruntaș îmi ești”.

Iar acum, că drumul e greu și târgul departe, și vine „Tribuna zilelor dlui Bocu”, nămolită se vede 'n noroi și strigă: „Că de suit acum m'ași sui și mi-ași cocota sus și ibovnicii... dar un picior totuși pe jos l'oi tîri!...” ei bine, doar n'o s'aștepte lumea, ca comitetul să se facă de risul târgului?!

Alfa.

Andrássy despre relațiile monarhiei cu Italia. În numărul de Crăciun al ziarului evreomaghiar scris în limba germană în Viena, ziar ce stă în solda credincioasă a tuturor guvernelor ungare, a apărut un articol asupra situației externe din peana contelui Andrássy. Constată că în cercurile militare ale monarhiei a existat și există și azi o partidă, care dorește război cu orice preț în contra Italiei. În urma intervențiilor mai înalte capul acestei partide, baronul Conrad de Hötendorf, a trebuit să renunțe la postul de șef al statului major.

Intreaga răspundere pentru o eventuală izbucnire a războiului o poartă monarhul, zice Andrássy. Avertizează pe toți factorii competenți să se fe-rească de a provoca războiul cu Italia, ceea ce și de altfel ar fi iloyal și condamnat, dată fiind poziția de aliat ce-o ocupă statul vecin față de noi...

Dacă „Neue Freie Presse” și-ar deschide coloanele numai pentru astfel de declarații venite din partea maghiară, n'am avea nimic de obiectat —, dar, durere, „N. Fr. Presse” stă în primul rând în serviciul șovinismului și al supremației maghiare și e de multeori mai patriot decât patrioții ce zilnic ne omoară cu dragostea.

Demisia contelui Aehrenthal? Decând cu afacerea Hötendorf s'a repetat în diverse rânduri, că situația contelui Aehrenthal este sdruncinată și între altele s'a spus, că Germania este nemulțumită de dânsul de oarece nu i-a dat sprijinul cuvenit în afacerea marocană. Ziarul „Ponozdziakowa” face acum senzaționale destăinuri în această afacere și spne între altele, că zilele trecute împăratul Wilhelm aflându-se pe domeniul prințului de Fürstenberg, i-s'a plâns acestuia în contra atitudinii lui Aehrenthal care nu numai că nu a sprijinit Germania, dar i-a pus și piedeci. Prințul de Fürstenberg a comunicat faptul arhiducelui moștenitor care la rândul lui a povestit lucrurile M. Sale monarhului.

Din această cauză situația contelui Aehrenthal a devenit imposibilă și pare aproape sigur, că ministrul de externe se va retrage imediat după închiderea delegațiilor.

În ce privește urmașul său se zice, că va fi sau ministrul austro-ungar la Dresda Fürstenberg, sau acel dela București Schönburg Hartenstein. În cercurile politice vieneze se afirmă, că urmașul contelui Aehrenthal va fi prințul Franz Lichtenstein. Față de șvonurile ce circulă asupra retragerii iminente a contelui Aehrenthal, e interesant de notat,

că ziarul „Berliner Tageblatt“ anunță, că imediat după îndepărtarea baronului Hötendorf, împăratul Wilhelm a scris M. Sale monarhului nostru și arhiduceului Francisc Ferdinand, scrisori foarte elogi-oase la adresa lui Aehrenthal.

Spanioli în Maroc. Spanioli în 22. n. au avut noi încercături în Maroc. O armată de mai multe mii de cabili trecând râul Kert a atacat tabăra spaniolă ce se afla pe malul drept al râului spre apus de Melilla. Lupta s'a desfășurat pe o întindere de 60 km. Dintre spanioli a căzut un locotenent iar dintre cabili un major, 5 locotenenți și 28 soldați.

Atacul indigenilor s'a repetat sâmbătă și duminică. În aceste două zile au căzut foarte mulți atât dintr-o parte cât și din cealaltă. Spanioli au pierdut pe locotenent-colonelul Bervalden, și încă alți 3 ofițeri și mulți soldați. Date precise despre aceste lupte încă n'au sosit.

Vacanța parlamentului român. *Parlamentul român va lua vacanță în seara de sâmbătă 17 dec. v. La redeschidere, guvernul va aduce următoarele proiecte de legi: reforma administrativă, proiectul contenciosului și proiectul pentru vânzarea bunurilor de mână moartă.*

Independența Tibetului. Reprezentantul din Petersburg al lui Dalai—Lama, Agnan Dorsiew, a primit dela Dalai—Lama, o scrisoare din Darie—Elini, în care acesta îi comunică, că proclamarea independenței Tibetului va avea loc în curând. În urma complectei înlăturări a administrației chineze.

Demnitarii statului tibetan, cari se află exilați la Darie—Elini, au plecat de acolo spre a se reîntoarce în Tibet. Ei vor pregăti o primire solemnă lui Dalai—Lama, care peste câteva zile se va reîntoarce și el în Tibet.

Acord austro-rus. Cu privire la călătoria la Paris a contelui Berchtold, ambasadorul austro-ungar la Petersburg se exprimă în cercurile în legătură cu ministerul de externe francez, bănuiala că această călătorie este în legătură cu recenta prezență la Paris, a ministrului de externe rus, Sassanow, și că acesta din urmă se silește să ajungă la un anumit acord cu contele Aehrenthal pentru a uni influența Rusiei cu a Austro-Ungariei în scopul de a se împiedeca complicațiuni internaționale.

În Paris se consideră acum ca sosit momentul potrivit pentru această cooperare, deoarece după cum se arată, Europa de sud-vest continuă încă a fi amenințată de primejdia unui conflict, în urma războiului italo-turc. La aceasta se mai adaugă împrejurarea, că sforțările făcute în ultimul timp pentru reinvierea chestiei macedonene — și despre care am anunțat în repetite rânduri — impun Austro-Ungariei și Rusiei o supraveghere mai accentuată.

Franța ar privi fără nelcredere această cooperare, menită a sprijini pacea europeană, între aliat cu Rusia și Austro-Ungaria și s'ar bucura de faptul, că Rusia ar căpăta prin aceasta mână liberă în Persia.

Prăbușirea altei infamii a Tribunei

Unde este perfidul acuzator cu reverendă?

Sunt luni de zile, de când sub masca unui „asesor consistorial“ din Sibiu, despre care ulterior „Tribuna“ constatase, că ar purta reverendă, a apărut în organul „adevăraților stăpâni“ dd. Oncu și Ciorogariu afirmațiunea infamă, că pe timpul, când se desbăteau legile lui Apponyi în cameră și când eu, atunci deputat dietal, îmi încordam toate puterile mele modeste întru combaterea acelor legi atât în parlament, cât și în adunările populare aranjate în scopul acesta, contele Apponyi Albert, atunci ministru al cultelor și instrucțiunii publice, i-ar fi zis aceluși „asesor consistorial“ din

Sibiu“, care, cu toate somările mele, se tupilește ca un adevărat bandit în umbra consistorului arhidiecezan din Sibiu, vorbele următoare:

„Mondja meg Goldis László képviselőtársamnak, hogy tudva hazudott, mert másképp beszélt velem és másképp beszélt a házban.“ (Să-i spui colegului deputat Vasile Goldis, că a mințit conștient, pentru că altcum a vorbit cu mine și altcum a vorbit în cameră).

Nu dădusem vre-o importanță acestei infamii, deoarece pentru mine, și așa cred, pentru oricare om cu judecata la loc era evident, că un bărbat de poziția lui Apponyi, mai ales fiind dânsul pe atunci și ministru, nu era posibil să rostească asemenea cuvinte despre un deputat și în fața unui om, cu care nu putea să aibă vre-o intimitate. Se zicea anume, că d. Apponyi ar fi rostit cuvintele acestea infamante în timpul, când tocmai se desfășura lupta noastră, a deputaților naționaliști în contra legilor lui Apponyi. Eram atunci în parlament în cea mai aprigă luptă cu Apponyi, care a ținut să răspundă în diferite rânduri atacurilor mele în contra proiectelor sale.

Dacă contele Apponyi într'adevăr ar fi avut cunoștință despre vre-o procedură a mea, care ar fi putut justifica pretinsa sa declarațiune față de „asesorul consistorial“ din Sibiu, și dacă dânsul ar fi crezut de cuviință să dea publicității convingerea sa, că eu am mințit conștient, atunci, evident, nu avuse lipsă să descopere păcatul acesta al meu „asesorului consistorial“, ci l-ar fi descoperit în fața parlamentului făcându-mă de rușine și reducând astfel orice tărie a combaterii mele față de proiectele sale școlare.

Credeam deci, că infamia „asesorului consistorial“ din Sibiu, pe care a publicat-o „Tribuna“ trâmbitând-o ca pe o lovitură de moarte în contra mea, poartă deja în sine pecetea minciunii și nu presupuneam, că s'ar afla om de omenie, care s'o creadă. Am trecut deci și peste infamia aceasta a „Tribunei“ la ordinea zilei, având conștiința curată și prea bine știind, că omul, care intră în lupta politică, nu este cruțat și trebuie să sufere foarte multe insulte.

Dar infama minciună a început să-și facă alvia tot mai largă, ca „Fama“ din Eneida lui Virgil.

Cucernicia sa R. Ciorogariu, directorul institutului teologic-pedagogic din Arad „adevăratul proprietar“ al „Tribunei“, cum îl descopere în ultimul său articol amicul său S. Bocu, (cu toate că cucernicia sa negase lucrul acesta) în faimoasa broșură, pe care o umple cu un leghion de minciuni la adresa mea, iată ce scrie la pag. 15:

„Sub coaliție intră d. Goldis în relații directe cu Apponyi, cu care, zice d. Vaida, Mangra nu putea susține relații. În dosul acestor relații trebuie să s'a petrecut ceva lucru tainic, care a îndemnat pe contele Apponyi să-i trimită d-lui Goldis prin un asesor consistorial din Sibiu în termeni grosolani vorba, că nu este sincer, pentru că altcum a vorbit cu dânsul și altcum a vorbit în cameră.“

Atât însă nu era suficient. Minciuna trebuia susținută mereu, căci doar vorba strămoșilor noștri: calomniare audacter semper aliquid haeret.

Astfel „Tribuna“, al cărei adevărat proprietar este părintele Ciorogariu, revine asupra chestiei și în nr. 251 din 16/29 nov. 1911 publică următoarele:

„Înainte cu câteva săptămâni s'a publicat în „Tribuna“ o corespondență din Sibiu în care se spunea:

Pe vremea — discuției parlamentare a legilor școlare, autoritățile noastre bisericesti au avut în repetite rânduri să comunice cu ministrul de culte de pe atunci contele Apponyi.

În cursul unei audiențe acordate unui membru al consistorului gr.-or. român din Sibiu, contele Apponyi s'a exprimat în felul următor despre deputatul „naționalist“ V. Goldis: „Mondja meg Goldis László képviselőtársamnak, hogy tudva hazudott, mert másképp beszélt a képviselőházban és másképp beszélt velem.“ (Să-i spui colegului deputat Vasile Goldis, că a mințit conștient, pentru că altcum a vorbit cu mine și altcum a vorbit în cameră).

D. Goldis a tăcut la acuza aceasta gravă, cea mai gravă, ce i se poate aduce unui deputat naționalist, — iar când a început să vorbească, a continuat cu insultele și calomniile sale ordinare.

Nu este aceasta „o perfidie și falsitate patentă?“

Acum într'adevăr m'am turburat și încă în aceeași zi în 29 noemvrie n., i-am adresat contelui Apponyi următoarea scrisoare, bineînțeles, în ungurește:

Arad, 1911 nov. 29.

„Nagyméltóságú Uram!

Egyik hazai román politikai napilapban („Tribuna“) olvasom, hogy Nagyméltóságod egy alkalommal a nagyszoboni g. kel. román szentszék egyik ülnökének, mikor ez Nagyméltóságodnál kultuszminiszter korában hivatalos ügyekben az iskola-törvények tárgyalása idején kihallgatáson volt, azt mondotta volna: „Mondja meg Goldis László képviselő társamnak, hogy tudva hazudott, mert másképp beszélt velem és másképp beszélt a képviselőházban“.

Miután ezen kijelentés becsületemet érinti, kérem Nagyméltóságodat kegyeskedjék velem közölni: mondotta-e Nagyméltóságod ezen svavakat vagy nem? Ha tényleg mondotta, mely eljárásom vagy mely beszélgetésem Nagyméltóságoddal adott Nagyméltóságodnak alkalmat és okot e kijelentés megtételére?

Becsés választát várva kérem Nagyméltóságodat fogadja mely tiszteletem őszinte kifejezését

Goldis László“.

Pe românește:

„Excelență!

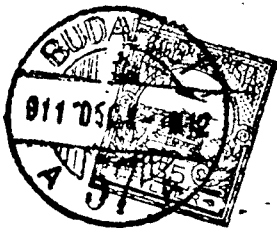
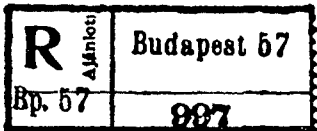
Cetesc într'un ziar român politic din patrie („Tribuna“), că Excelența Voastră unui asesor al consistorului gr.-or. român din Sibiu, când acesta în afaceri oficiale fusese la Excelența Voastră în audiență pe timpul, când erați ministru al cultelor și când se desbăteau legile școlare, i-ați fi zis: „să-i spui colegului deputat Vasile Goldis, că a mințit conștient, pentru că altfel a vorbit cu mine și altfel a vorbit în Cameră“.

Deoarece declarația aceasta atinge onorabilitatea mea, Vă rog Excelență, binevoiiți a-mi comunica: a pronunțat Excelența Voastră aceste cuvinte ori ba? Dacă într'adevăr ați spus cuvintele acestea: care procedură a mea sau care convorbire a mea cu Excelența Voastră Vi-a dat prilej și indemn să faceți asemenea declarație?

Așteptând prețiosul răspuns Vă rog, Excelență, să primiți expresiunea sinceră a profundeii stime ce vă păstrez.

Vasile Goldis.

D. Apponyi mi-a răspuns îndată și în 2 decemvrie n. am primit dela d-sa următoarea scrisoare, pe care între împrejurările, în cari trăim, mă văd silit a o reproduce aci în faximil. Iată scrisoarea:

Mrs J. Gózi Lina
keresni ilak unak

Arad

Budapest

Tisztelt volt képviselőtársam!

Becs soraidra sietek válaszolni

En a nekem imputált, vagy bármely más be-
csületeset érintő kifejezést redő vonatkozólag nem
használtam, ilyetén durva megbizást senkinek sem
adtam.

Nem is tudom mikor fordulhatott volna elő
az, hogy nekem mást mondtál a képviselőházban és
mást hátam mögött.

Ezt légy szives tudomásul venni.

Bpest 1911 dec. 1.

Mrs Gózi Lina

Arad

O redau și în tipar:

„Tisztelt volt képviselőtársam!

Becs soraidra sietek válaszolni.

En a nekem imputált, vagy bármely más be-
csületeset érintő kifejezést redő vonatkozólag nem
használtam, ilyetén durva megbizást senkinek sem
adtam.

Nem is tudom mikor fordulhatott volna elő
az, hogy nekem mást mondtál a képviselőházban és
mást hátam mögött.

Ezt légy szives tudomásul venni.

Bpest 1911 dec. 1.

Tisztelő hived
Apponyi Albert.

Pe românește:

„Stimate fost coleg deputat!

Grăbesc a răspunde prețioaselor tale rânduri.

Eu referitor la tine nu am folosit cuvintele mie im-
putate și nici altele asemenea cuvinte, cari ar putea să
atingă onoarea ta, nimeni nu i-am dat o asemenea goso-
lană însărcinare.

Nici nu știu când s'ar fi putut întâmpla, ca tu să-mi
fi spus mie în cameră ceva și iarăși altceva în dosul meu.
La aceasta, te rog, la cunoștință.

Bpesta 1 dec. 1911.

Cu stimă al tău devotat
Apponyi Albert.

Iată deci și această infamie desvâ-
lită. Ea se topește în fața adevărului,
cum se topește ceara în fața focului. Ban-
diții, cari m'au calomniat, crezând că
prin atentatele săvârșite împotriva cin-
stei mele, vor izbuti mai ușor să-și ducă
la îndeplinire planul lor herostratic de a
sparge partidul național român, stau
înaintea publicului românesc în toată
golătatea uricioasă a ființei lor calom-
nioase.

Unde ești, mizerabile asesor consisto-
rial dela Sibiu, care porți pe trupul tău
haina închipuitoare a cinstei și a vestirei
de adevăr? Care este cuvântul potrivit
pentru procedeu de a afirma și a nu
dovedi, de a calomnia și a minți fără
rusine, „Tribună“ mincinoasă și calom-
niatoare? Cum vei șterge pecetea min-
ciunii și a calomniei de pe coperta pră-
păstioasei broșuri, preotul preoților, d-le
director, părinte Ciorogariule? Mai află-
se oare vr'un cinstit preot român în lu-
mea aceasta, care să adereze la minciu-
nile și la calomniile Cucerniciei Tale? Ce
vei răspunde domnule O. Goga, îndru-
mătorule, care te-ai făcut ecoul tuturor
minciunilor și tuturor infamiilor iscodite
în contra cinstei mele lucrând alături
cu pușcărieșii?

Să vă aud cuvântul.

Vasile Goldiș.

Din țara lui Negru-Vodă

La adunarea generală extra-ordinară din
comitatul Făgărașului ținută în 18 l. c. pe
lângă o mare neinteresare a românilor, între
multe alte obiecte de mare însemnătate pentru
popor, s'au ales și mai mulți membri atât în
comitetul central electoral cât și în comisiunea
administrativă, lucru firesc că tot străini, nu-
mele unui singur român îl găsim în lista ofi-
cioasă. Suntem 90% români în comitat și în
congregație ne majorizează străinii. Oare cum
se poate? vor întreba cititorii. Da, se poate, căci
listele viriliștilor se compun din partea func-
ționarilor importați și ai noștri foarte puțin se
interesează¹⁾, apoi între membrii cei aleși sunt
o parte însemnată funcționari dela bunurile
erariale, aleși în cercurile curat românești²⁾,
apoi tagma notarilor compleți cari votează
la poruncă³⁾, și în fine mai sporește partida
dușmană și câte un popă pribegit așa că asis-
tând la votarea orânduită asupra oricărui o-

¹⁾ O credem... N. Red.
²⁾ O credem!...
³⁾ O credem!...

biect, te minunezi văzând fețele desparate ale acelor cari se numesc români, dar în cu jidanii. Nu se mai predă nici un obiect în limba română, căci advocații știu ungurește și li-e grabă a termina cât mai curând cu adunarea — dar nici că va mai pretinde predare în limba română.

La ultimele alegeri comitatense au curățit, durere cu consensul românilor conducători⁴⁾ și pe cei pușini funcționari români, și azi sunt străinii singurii ocârmuitori ai afacerilor administrative. Nu e conducere, nu e înțelegere ci numai desbinări.

Coresp.

Scrisoare din Viena

Crăciunul nemților

E fără îndoială fatală în multe privințe aglomerarea cea mare din capitale. Atâta bogăție, atâta lux, atâta strălucire de-o parte; atâta sărăcie, atâta golătate și neagră mizerie de altă parte. Cât de poetic a zugrăvit aceste mari contraste sociale ale capitalelor, scriitorul rus Dostoiewsky în povestea de Crăciun a unui copil sărac care, rămas orfan de părinți, aleargă în seara ajunului de Crăciun, timid și sgribulit, pe stradele Petersburgului, dela poartă la poartă, isgonit și huiduit însă prentindenea, până ce îngheață, în sfârșit, într'un unghet, ridicându-se cu sufletul în aer la măicuță-sa, unde nu e durere nici suspinare, ci bucurie fără încetare. — Ci nemții sunt fericiți, că pot arăta altfel de fapte de Crăciun, altfel de „Weihnachtsbilder“. Într'un bordei tânjește bolnavă și neputincioasă o biată mamă neîngrijită de mine, decât de unicul ei copilăș. E seara de Crăciun, toată lumea prăsnuește și se veselește, numai ei nu au nimic. Năcazul îl învață însă pe băețel, să desprindă din cui o pușcă veche și să plece la vânat, doar va face rost de ceva hrană mai bună pentru sărbătoarea de mâne. Are noroc, ucide un iepure cu cea dintâi descărcătură de pușcă, — dar pădurarul nemilostiv îl înhață și-l duce pe sus, cu vânat și pușcă la contele, în a cărui pădure a vânat fără „voie“. Contele, om bun însă, îndată înțelese ce cumplită mizerie trebuie să-l fi împins pe bietul copilăș la fapta aceasta, de aceea porunci să i se împacheteze tot felul de bunătăți și daruri de Crăciun, (vestminte, merinde etc.) și porni contele însuși cu copiii și servitorii săi, conduși de sermanul băețas, în spre coliba în care zăcea bolnavă, leșinată chiar de foame și de dureri biata mamă, unde lăsară toate cele aduse mai făgăduindu-le, într'o scrisoare pusă la căpătașul mamei bolnave, și altele „din încredințarea micului Isus“, precum spuneau cuvintele mângâitoare ale scrisoarei.

Aceeaș nobilă însărcinare de-a îngriji de cei săraci și oropsiți și-o asumă pe aici nenumărate reuniri și societăți caritative de tot soiul. Insumi văzui pe presidenta „Elisabetverein“-lui (o baroneasă) coborându-se în asilul copiilor de muncitori și împărțindu-le cu atâta bunătate daruri de Crăciun (hăinuțe, jucării, dulceturi ș. a.), ca să aibă și ei o zi de bucurie în truditele lor lăcașuri. Așa înțeleg popoarele culte să netezească asperitățile sociale, cari în mod fatal persistă și în societățile cele mai bine întocmite: completând justiția prin caritatea creștină.

Viena.

O întrebare d-lui Goga

A vota și sprijini un candidat de deputat guvernamental în contra candidatului național (Nădlac) înseamnă trădare, sau nu?

Și când soții d-tale din redacția „Tribunei“ sprijinesc și aleg în congres pe celce a comis păcatul trădării — mai poți d-ta sta neîntinat alături cu trădătorii?

Alcor.

⁴⁾ S'o credem și pe asta.

DISCURSUL d-lui deputat Vasile Damian

rostit în ședința dela 16 decembrie st. n.
a Camerei ungare

— Sfârșit. —

Cu ocaziunea aceasta — durere — trebuie să mă ocup și de atitudinea ticăloasă a organelor de stat și administrative față de școlile confesionale românești, atitudine ce din zi în zi se înrăutățește tot mai mult. Înainte de a-mi face observațiile în această privință, voi reflecta pe scurt la răspunsul ce mi l-a dat deunăzi d. ministru, când i-am înșirat câteva date pozitive din marea de abuzuri de natură mai ușoară. Relev următoarele:

Cu privire la amenda de 500 coroane cu care a fost lovit preotul Stănilă din partea pretorului trebuie să observ că atunci nu putea fi încă vorba de transgresiune, fiindcă pe timpul acela legea respectivă nu era încă pusă în vigoare. Nici cazul președintelui scaunului școlar pedepsit de inspector cu o amendă de 20 cor. nu l-ați judecat drept și cu atât mai puțin, loial. În ambele cazuri aș fi așteptat ca d. ministru să pronunțe o judecată condamnatore asupra celor doi bașbuzuci, a pretorului și a inspectorului școlar.

Cât privește întrebarea a treia, că adevărat intrucât e motivată cercetarea disciplinară în cazul nostru concret, îmi iau voie să vă reamintesc că la timpul său v'am arătat și am dovedit cu prisosință, că nu învățătorul era vina rezultatului puțin îmbucurător și a absentărilor multe, ci cauza neglijenței aparente tr buie căutăată în împrejurările locale, în distanța mare dela școală, poziția muntoasă, starea economică, sărăcia părinților și în multe alte neajunsuri.

După aceste scurte reflexii revin la, ținuta ostilă și procedurile nefaste ce le manifestă numitele organe față de noi, și în acelaș timp la starea școlilor noastre. Accentuez că în lipsă de date statistice și de data asta mă voi restrânge mai mult la stările din protopresbiteratul meu, analoage cu stările școlare din întreg ținutul locuit de români. În protopopiatul meu sunt 35 de școli. S'a cerut ajutor de stat pentru 25 de învățători, dar inspectorul și comisia administrativă, se vede, — n'au aflat de bine să recomande pe nici unul dintre cei 25 așa că până azi nici unul nu a primit întregire de salariu dela stat. Ba ce e mai mult nu s'a dat ajutor nici pentru procurarea revizitelor și tablourilor școlare, tot din aceeași cauză, anume pentrucă inspectorul școlar nu a binevoit să-l recomande. Învățătorii au fost pensionați cu duimul și între aceștia încă și de aceia cari abia au 11 ani de serviciu. În anul acesta au fost deja 3 învățători de aceștia pensionați fără nici un motiv legal. Singurul cusur ce l-au aflat la acești învățători e că nu au putut arăta progres mulțumitor în învățământul limbei maghiare.

Într'un alt discurs al meu am arătat amănunțit, că aceste cauze nu sunt a se căuta la învățători, ci în alte împrejurări și că e imposibil a satisface pretențiilor formulate pe acest teren.

Faptul acestor pensionări, cari scad numărul și așa destul de nesuficient al statului învățătoresc, sunt foarte defavorabile sârmanilor învățători și familiilor acestora.

În cazul favorabil — înțeleg aci mai cu seamă școlile confesionale — dacă învățătorul a implinit 11 ani de serviciu și astfel a ajuns salariul fundamental de 1000 cor. și 200—200 cor., atunci respectivul primește 480 cor. penziune.

E de observat, însă, că între aceștia sunt și astfel de învățători, cu salariu fundamental de 600 cor., deci suma penziunii lui e numai 240 cor. Se poate presupune situația unui astfel de învățător, care n'are casă și n'are nici o cât de mică avere privată. Într'adevăr, acesta ori trebuie să ia lumea în cap ori ajunge ziler; în acel caz nefericit, când s'ar întâmpla să moară prea de timpuriu, sârmana lui familie se împărtașește numai de jumătatea penziunii și de bună seamă, că acesteia nu-i rămâne alta, decât bățul de cerșitor.

Unde este aici umanismul? Mulți dintre învățătorii, cari au diploma cerută în lege, după serviciu de 6—8 ani, ca să se poată perfecționa în limba ungurească, se înscriu în cursul IV al vre-unui institut preparandial și fiindcă în anul acela ei nu primesc salariu, sunt siliți să se susțină singuri, pe cheltuiala lor. Chiar și astăzi, 9 dintre

învățătorii din tractul meu protopopesesc au salariu de câte 400—600 coroane.

Pe lângă o astfel de procedură și între astfel de împrejurări nici nu se prezintă recurenți. Zidirile corăspunzătoare stau părăsite și trecătorii le privesc cu inima îndurerată și sunt supărați că întratatea comune este sistată instrucția. Sanarea acestor stări se va putea face numai printr'un tratament mai uman și prin completarea salariilor învățătoresci. Drept aceea rog pe d. ministru al instrucției, ca deoparte să îndrume forurile la un tratament mai blând, de altă parte, ca în senzul legii ajutorul de stat să-l pună în curgere, încă înainte de complinirea postului respectiv, fiindcă numai în cazul acesta se vor prezenta recurenți. Asemnarea să se facă însă ulterior, atunci, când respectivul corespunde cerințelor legii.

Trec acum la situația din comitatul Hunedoarei, a celui mai mare comitat din țară, care are 360 mii locuitori. Voiu ceta raportul, prezentat în ședința dela 30 mai a. c. a congregației comitatense.

Raportul nu se referă la stările din anul școl. 1909/1910, cum arată titlul raportului, ci la prima jumătate a anului școl. 1910/1911, și sună astfel (cetește): „Situația școlilor de stat nici în această jumătate de an nu s'a îmbunătățit. Zidirile sunt ruinate mai cu seamă în Băieșd, Certejul-de-sus, Fornadia, Mintia, Rapoltul-mare, Măgura-Toplița și în Vâlcelele-rele. S'au făcut reparații mari la școlile de stat din Hunedoara și Ghelar. Dar deoarece ministerul instrucției prin ordinul său sub numărul 128.000 din 1910 îngrijește și de situația școlilor de stat, sperăm, că aceste școli vor fi ținute în stare bună. Școli noi de stat s'au înființat în valea Murășului, Burjuc, Chimindia, Șeulești, Buruieni și astfel în anul acesta numărul școlilor de stat se urcă la 68. Școlile de stat și în prezent sunt foarte impopulate, mai cu seamă în comunele de pe valea Jiului prin dezvoltarea rapidă a stabilimentelor miniere din Pétrojeni, Petrila și Lupeni.

Numărul obligațiilor la școala cotidiană încă sporește încontinuu, numărul sălilor de învățământ însă nu sporește. În câteva comune a trebuit să se ordoneze instrucție de o jumătate zi, ceea ce este în detrimentul instrucției. Inspectorul școlar de repetite-ori a făcut propuneri în chestia zidirii de săli noi de învățământ pe lângă școlile prea impopulate și aplicarea de puteri noi didactice. Însă până acum fără rezultat. În senzul legii în locul școlilor confesionale sistate au fost organizate școli comunale și anume: în Alun, Nandru—Vale, Găunoasa, Pestișul-mic, Popești, Bretelin, Hătegel, Josani, Hășdău, Chișcădaga, Nevoeș și în Cernișoara“. Din acest raport reiese, că în al 4-lea an dela intrarea în vigoare a legii școlare în școlile de stat se permite, ca instrucția să se facă în clădiri ruinate, impopularea peste măsură a școlilor și ca în unele comune instrucția să fie numai de câte jumătate de zi etc.

În școlile confesionale, și mai cu seamă în școlile confesionale gr. or. române aceasta nu se permite. Școlile acestea, imediat ce se observă cea mai mică lipsă, se închid, iar în locul lor se înființează școli comunale. E de observat, că aceasta se întâmplă în contra hotărârii reprezentanțelor comunale, fiindcă acestea pretutindenea sunt pentru susținerea școalelor confesionale și din cauza aceasta comunele sunt puse sub tutelă...

Din raportul acesta se mai poate observa și aceea, că el nu arată icoana deplină a instrucției populare din comitat, fiindcă el amintește numai despre 68 comune și 68 școli, iar despre 360 comune nu spune nimic.

Din parte-mi în baza datelor anului trecut și în privința aceasta am servit cu date explicative. După acestea în anul trecut numărul școlilor a scăzut dela 339 la 259, deci cu 80 școli, iar în 169 comune nu există școli.

Scopul retăcerii acestor date este ca să nu arate starea faptică și abătând atenția publică și pe mai departe să se poată continua cu succes acțiunea de nimicire în contra școlilor confesionale. Eu cred, că nu numai eu, ci fiecare va desaproba situația aceasta și ca să nu întrebuițez o expresie mai gravă pentru ilustrarea situației, procedura aceasta dovedește cercul strîmt de vedere al organelor chemate. Deși organele acestea au o chemare mare și importantă și ele ar avea datoria să-și implinească cu conștiințiozitate chemarea pe terenul didactic.

Acum ce privește starea generală a învățământului regnicolar, în lipsa de documente pe

acești doi ani, cu aceasta nu mă mai ocup. Cu alt prilej am declarat, că starea aceasta cu sfârșitul anului școl. 1908—9 nu numai că nu e îmbucurătoare, ci a avea a fost foarte tristă, fiindcă numărul școlilor a scăzut cu 51.

E adevărat, ceea ce a afirmat colegul cont. Alb. Apponyi, că s'a sporit numărul învățătorilor și a saletelor de propunere, dar atâta nu, e destul, deoarece de ex. faptul, că Budapesta ori Aradul, Pojonul, Debreținul, Seghedinul au cu 10—20 învățători mai mult, zic, faptul acesta nu poate contrabalansa sistarea școlilor independente din provincă, tocmai acolo, unde e mai mare lipsa, unde ar mai fi lipsă de încă 3500—4000 școli.

Știu bine, că însuși legea împiedică sanarea stărilor mașteră pe cari le-am amintit, și eu încă pe timpul proiectului acestuia, acum devenit lege, am spus, că în cazul când acest proiect va deveni lege, el va crea stări insuportabile. Fiindcă, care este scopul acestei legi? Unitatea limbii, ceea ce însă din capul locului e o imposibilitate. Am mai spus, că legea aceasta cuprinde în sine sentința de moarte a școlilor confesionale gr.-or. și gr.-cat. românești, dar de aceasta nu vor scăpa nici celelalte, și, că exclusiv numai dela inspectorul de școli depinde, când să se execute această sentință, deoarece comisiunile administrative nu vor modifica proiectul inspectorului de școli, care este referentul acestei comisii administrative, din care abia face parte câte un membru specialist.

În baza acestei puteri orice școală oricând poate fi sistată, tot astfel pot fi destituiți și învățătorii, căci doară contra procedurii inspectorilor nu se poate face absolut nimic, ci el însuși fără de intervenirea oricărui for califică lipsele, el însuși decide, că rezultatul nu e mulțumitor. Nu este deci nimeni, care să cumpănească motivul invocat de către inspectorul de școli referitor la amovarea învățătorului, fiindcă față de constatarea dânsului nimeni nu-și poate face observări. Eu am dovedit deja cu prilejul desbaterii proiectului, că aceasta nu e corect nici din punctul de vedere politic, nici al organizării și nici didactic, deoarece el dărâmă stările de până acum, vatamă autonomia bisericilor, iar exclusiv inspectorul se investește cu aproape întreg dreptul de dispunere.

Legea șterge și postul provizoratului. Eu, judecând, că pentru alte posturi și ocupațiuni cât de mult se pretinde exercițiu, așa pretinde în măsură mai mare, că și învățătorul să facă exerciții. Astăzi învățătorul la vârstă de 18—19 ani este instructor și educator independent. Cine apreciază starea grea și importantă a chemării învățătorului, ușor se va putea convinge, că într'adevăr un băiat nu poate împlini cu succes, lucrare grea a instrucției și a creșterii. (Așa-i! în dreapta). Eu nu aș aplica de învățător ordinar pe acel învățător, la care din punctul de vedere al capacității nu pot constata independența, deoarece m'aș feri, că orbul să conducă pe orb.

Totodată din punctul de vedere al instrucției bune consider de nepotrivită dispoziția legii care introduce și în școlile populare instrucția în două limbi și nizuește, că băieții să-și însușească deodată mai multe limbi. Toate dispozițiile și concepțiile acestea sunt de așa natură, că pe mine — să mă scuze colegul cont. Alb. Apponyi — nu m'au putut convinge, să-i consider proiectul de norocos.

Deoarece cu prilejul conferinței dela 7 dec. a partidului muncii d. ministru a declarat hotărât, că încă în anul 1912 va lua măsuri în scopul atât al îmbunătățirii salariilor învățătorilor, cât și a congruenței preoților, și că în anul 1913 legile vor fi supuse revizuirii: în speranța, că cu prilejul eventualelor modificări se vor lua în considerare și lipsele pe cari le-am constatat și eu, că se vor lua în seamă stările existente și bazate pe dreptul istoric al popoarelor, și că se vor lua dispoziții salutare și demne de un stat constituțional, mai departe, fiindcă votarea bugetului e urgentă, nu mă extind mai departe în discursul meu, ci rog pe d. ministru al instrucției, că și până atunci, când acestea dispoziții pe baza legii noi vor intra în vigoare, să binevoiască să aprecieze serios și echitabil stările vătămătoare pe cari le-am arătat cu prilejul acesta, și încă după principiul quod uni justum alteri aequum. În numele partidului din care fac parte declar, că nu primesc bugetul. (Aprobări în centru.)

Litere - Arte - Științe

Din cele trecute vremi

Insemnări despre începuturile graiului, culturii și literaturii neamului românesc.

De Virgil Onițiu.

Acesta este titlul admirabilei cărți a dlui Virgil Onițiu simpaticul nostru colaborator, director al Liceului din Brașov, apărută zilele acestea în tipografia „Românului” și care este fără îndoială cea mai bună lucrare de popularizare a trecutului literar și cultural al neamului nostru,

„... de multă vreme, zice autorul în prefață, mă supără un gând, isvorit din observații și din experiențe de ani îndelungați. Cei mai mulți dintre intelectualii noștri români nu cunosc trecutul nostru literar și cultural. Crescuți în covârșitoarea lor majoritate în școli, în care nu se învață limba, literatura și cultura poporului românesc, — ei ies în lupta vieții cu o cultură fără de nici o temelie istorică românească, adică fără de rădăcini în trecutul cultural și literar al neamului”.

După un elogiu foarte îndreptățit la adresa iubirii de neam de care, de altfel, fac dovadă cea mai mare parte a acestor tineri, autorul continuă mai departe:

„Această lipsă naște însă pe lângă relele amintite încă un rău deosebit de mare: ea rupe continuitatea și unitatea stăruințelor noastre pentru cultura românească. Cultura neamului nu este o plantă de sezon, care să răsară din sămânța nouă, deodată cu primăvara, ca să piară iarăși la toamnă. Cultura noastră de azi este o părticică din complexul cel mare al culturii noastre, care-și are trecutul, prezentul și viitorul ei. Ea este ca un stejar puternic cu rădăcinile sale în trecut, cu trunchiul în prezent și cu coroana în viitor. Destăpenește trunchiul de rădăcinile sale și de coroana sa — și stejarul e mort. Taie continuitatea între trecutul culturii noastre și între prezent, și i-ai luat rădăcina finții, i-ai secat izvorul sevei dătătoare de viață. Din un organism viu ai schimbat-o într'un trunchi, — care poate fi tare, mare și frumos, — dar este mort”.

„Continuitatea și unitatea culturii, contopirea trecutului cu prezentul în evoluția culturală și întemelierea acestei evoluții pe piatra unghiulară a trecutului — sunt condițiile „sine qua non” ale culturii unui neam”.

„Dar cunoașterea trecutului nostru cultural, reclamă un studiu vast și nu ușor. Ocupațiile zilnice nu lasă răgaz multimei intelectualilor noștri pentru astfel de studii. Apoi lipsa totală de pregătire, de cunoștințe elementare pe acest teren, formează a doua piedecă de neînving. Cărțile științifice, în mare parte inaccesibile pentru toți, sunt, durere, fără folos obștești, căci mulțimea intelectualilor noștri — cum am zis — nu are pregătirea specială, ca să le poată citi cu folos și nici răbdarea de a le aprofunda”.

„O activitate de popularizare deci a științei trecutului nostru cultural și literar se impune”.

„Convingerea aceasta a dat naștere cărții de față, care s'a scris pentru stratul intelectualilor noștri de toate gradele și de toată vârsta”.

O mai frumoasă lămurire a concepției culturii naționale și o mai frumoasă legitimare a scopului urmărit de lucrarea ce d. V. Onițiu a pus în mâna publicului românesc, cu greu se poate închipui.

La această superioară înțelegere a obiectului cărții, d. Onițiu a adăugat în cel mai înalt grad însușirile cerute pentru a o îndeplini.

Aceia, cari vor citi cartea și vor vedea cum, dela primele rânduri, începe să te fure interesul ce se desprinde din ea, cum din pagină în pagină crește emoția ce-ți se strecoară în suflet, când din rândurile calde de adevărată iubire a trecutului nostru cultural, se infiripează imaginea arborelui culturii noastre, la început atât de slab — germene expus la toate intemperiiile — și apoi din ce în ce mai puternic — până la bogata înflorire de mai

târziu — și cum ajungi, fără să-ți dai seamă, la sfârșitul ei, se vor convinge că, oricât de tare ar fi cuvântul de laudă pentru opera d-lui V. Onițiu, el nu va putea exprima toată mulțumita și recunoștința ce-i datorăm.

Cartea este împărțită în vreo 15 capitole.

Începe cu cele mai vechi urme din limba românească ce pare a ne fi indicată de unele izvoare epigrafice și cu urmele de latină vulgară din scriitorii bizantini, care începea să se transforme în limba românească.]

Urmează capitole pentru primele manifestări de ordin sufletesc cunoscute (mișcarea bogomilică); știrea importantă pentru ideile ce o aveau neamurile străine despre români, a unui bulgar de pe la 1200, care într'o descriere, în formă zoomorfică, vorbește și de români, alături cu alte neamuri; un capitol asupra începuturilor limbii noastre literare, pe care în conformitate cu cercetările d-lui prof. N. Iorga, cari reprezintă ultimele rezultate ale istoriografiei în această privință, le pune în Maramurăș și în legătură cu hussitismul; un capitol asupra celui mai vechiu scris original românesc; altul asupra începuturilor scrierii latine și ne apropiem astfel de problemele, cari odată cu începuturile de dezvoltare a conștiinței naționale și politice încep să frământă mintea cărturarilor noștri de pe vremuri:

Printre acestea fără îndoială cea mai însemnată și cea mai bogată în roade este aceea a originii noastre și aceea a conștiinței despre unitatea națională a tuturor românilor.

În pagini pline de căldură d. V. Onițiu expune procesul pentru revendicarea latinității noastre așa cum s'a pus celor dintâi dintre cronicarii noștri și cum a fost purtat apoi de înaintașii noștri până la biruința în forma admisă de știința modernă.

Vorbește apoi de a doua mare latură a acestui proces, aceea a dănuirii noastre pe aceste tărâuri, însemnând, cu o satisfacție, care trebuie să umple de mulțumire umbrele generațiilor ardelești de dinaintea noastră, cari au luptat cu atâta ardoare pentru biruința acestei idei scumpe inimii lor, rezultatele cercetărilor d-lui V. Părvan tânărul și eminentul profesor de istorie și epigrafie dela universitatea din București, care în lucrarea sa: „Contribuții epigrafice la istoria creștinismului Daco-Român”, ajunge, pe cale de studiu a textelor epigrafice, a izvoarelor literare ale timpului și a terminologiei creștine, la încheierea rezultat că „Românismul și creștinismul nostru sunt născute în chip firesc: încet și trainic, în Dacia lui Traian și sunt de abia mai târziu imigrate din alte ținuturi”.

Odată cu dezvoltarea culturii naționale se schițează o conștiință națională din ce în ce mai caracterizată, apar începuturi de versificare românească și odată cu aceasta și fenomene de expansiune culturală sub forma aventurilor lui Nic. Miclescu Cărnul, învățător alui Petru cel Mare și ambasador al Rusiei în China.

În toate aceste capitole scrise într'o limbă admirabilă, cu multă sobrietate și cu o adâncă iubire care nu se poate să nu te cucerească, d. V. Onițiu dă citații largi din documentele și scrierile vechi.

Cetind textele acestea bătrâne în cari cele dintâi găngăituri ale graiului român literar se luptă din greu cu ortografiile scâlciate, pe care trebuia să le îmbrace de nevoie, te cuprinde un sentiment de adâncă venerație. Prin scrisese lor vorbește glasul plin de omenie, străin de orice mijloace artificiale, a părinților noștri. Și nu se poate să nu te cuprindă o legitimă mândrie când măsoari cu gândul depărtarea parcursă dela aceste modeste înmuguriri până la mărețul arbore al culturii românești de astăzi.

O foarte nimerită idee a d-lui V. Onițiu este aceea a bucăților de cetire ce ni-le dă în capitolul: „Din bătrâni cetire”.

Peste treizeci de pagini sunt astfel ocupate de bucăți admirabil alese din cronicile lui Macarie, Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino, Ioan Neculcea, principele Dimitrie Cantemir.

Indemnăm pe cititorii noștri să citească și să recitească aceste pagini de o limbă într'adevăr „ca

un fagure de miere" și din care se poate vedea, că niciodată cultura modernă cu tehnica ei complicată nu va putea procura acea plăcere senină, care ți-o dă scrisul cuminte al unei conștiinți nevinovate, cum erau strămoșii noștri.

Es astfel din umbră alături cu preocupările creștine ale vremilor de atunci, și marile scene istorice, frământările și luptele domnilor vechi și par'că nici nu-ți vine să te desparți de venerabila lor atmosferă curățită cu desăvârșire de păcate — ce de sigur și le-a avut și ea — prin distanța celor mai multe sute de ani dintre noi și dănsii.

In audiențele unui român la împăratul Iosif al II-lea se arată primele contacturi ale țării române cu străinătatea apuseană de unde, conștiința națională reînviată în fața opresiunii fanariotice, era să capete noi puteri și un puternic sprijin.

In două capitole dela sfârșit se ocupă de cealaltă mare chestiune pe care deșteptarea culturală și politică a trebuit neapărat să o ducă la suprafață și care, alături cu cele două mari chestiuni de ordin culturală: originei latine, și a unității culturale române, este chemată să domine încă mult timp viața culturală a neamului este vorbă de chestiunea țărănească.

In chip foarte nimerit d. V. Onițiu scoate din cercul strănut al cunoscătorilor specialiști spre desfătarea tuturor, cari iubesc graiul nostru și se încălzesc de înțelepciunea scrisului românesc de pe vremuri admirabilul text intitulat: Cuvântul unui țăren către boeri" scris de un înflăcărat patriot, în care d. N. Iorga, marele nostru istoric ne indică pe Vartolomeiu Mazăreanu, și care se ridică cu profundă durere, și cu o bărbătească energie împotriva împilării țărănilor și a decăderii în care ajunsese clasa boerească în epoca fanariaților.

Tot același autor care a scris și panigiricului Stefan cel mare infierează într'o operă literară clase străine a fanariaților găsim accente de o neîntrecută vigoare pentru a biciui mișelia grecilor străini și a trezi demnitatea de sine a elementelor boeresti, operă din care d. V. Onițiu dă întinse extracte. Cartea dlui V. Onițiu se termină cu o serie de „cuvinte înțelepte" — aforisme din vechii noștri cronicari.

Dispoziția admirabilă a materialului, limba plină de farmec și mai ales dragostea care se desprinde din rândurile ei pentru trecutul nostru, fac din aceasta lucrare cea mai bună carte de popularizare a trecutului nostru cultural.

Ajuns la sfârșitul celor 170 de pagini care constituie o lectură din cele mai utile și atrăgătoare, mi-am simțit sufletul în adevăr înălțat de năzuințele atât de frumos expuse, ale înaintașilor noștri pentru a pregăti actuala operă culturală a neamului, pentru a cărei păstrare și dezvoltare luptăm și noi.

Terminând fac un călduros apel la toți tinerii de dincoace și de dincolo de munți să citească această lucrare care pe lângă un tablou sintetic al întregului nostru trecut cultural, va contribui în înalt grad să le alunge din suflet acea „tăinuță sfială" de fii mai de a doua mână în această țară de care vorbește autorul. N.

A apărut:

„ȘTII ROMĂNEȘTE?"

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Scrisoare din Beiuș

— Festivitatea „Vulcan" —

Atunci, când oamenii scriau încă 1828, adică mai cu o sută de ani înainte, în timpuri de grele încercări pentru națiunea română, episcopul de pie memorie Samuil Vulcan, fiu credincios al neamului său, — a întemeiat cu jertfe mari gimnaziul român din orașelul Beiuș, — singurul focal de cultură românească a poporului bihorean, pentru cultivarea limbei noastre naționale, a clenodiului nostru distinctiv.

Fericitul Samuil Vulcan prin acest pas de o nespusă importanță a urzit viitorul poporului român bihorean, dela marginile românismului pentru mai multe veacuri, la acest institut, în decurs de aproape o sută de ani, 150 de profesori au dat neamului 18 mii de cărțurari, cari au împărțit în cercul lor de activitate mulțimei din care a ieșit cultura și lumina primită aci în abundență.

Nu pot îndestul accentua însemnătatea acestui institut național de cultură mai înaltă; putem fi mândri de acest altar național, mai ales pe vremea de acum, când ne este imposibil, în urma șovinismului ticălos al guvernelor maghiare, — a înmulți numărul instituțiilor noastre culturale; să ne aducem numai aminte de cazul caransebeșenilor și de nevrednicul Burdea.

Da: orință sfântă ne este a apăra dar interesele instituțiilor noastre culturale, căci prin cultură ajungem la lumină, la acel stadiu de progres, când vom putea ține pas cu popoarele din jurul nostru; ori dacă nu putem a adăuga câtuși de puțin la înaintarea omenimei, să ne ferim din drum și să dăm loc altora.

Spre mulțumirea tuturor pot să constat, că ai noștri cu toții sunt pătrunși de ideile aceste, cu toții păstrează și cultivă memoria marelui arhieru Samuil Vulcan și cu teamă și îngrijorare se cugetă la soarta și viitorul operei lui nemuritoare, mai ales la rolul fericit al gimnaziului beiușan, așa de expus volniciei guvernelor noastre; memoria lui Samuil Vulcan, cu multă evlavie și recunoștință se serbează anual, cu parastas și festivități solemne, de toți beiușenii fără deosebire, dar mai ales de elevii gimnaziului instituit în societatea de lectură „Samuil Vulcan".

In anul acesta s'a comemorat S. Vulcan în cadrul unor solemnități deosebite, în prezența unui public mare și distins și cu participarea bunului patron de acum al gimnaziului: episcopul dr. Demetriu Radu.

Pot să mărturisesc, că decursul festivității de mult n'a atins așa nivel artistic. Ni s'a pregătit o plăcută surprindere din partea tinerimei studioase, ca rezultat al oboselilor prestate de neobositul și pricepătorul în artă, Francis Hubic, profesor de cântări și muzică și compozitor a mai multor bucăți de cor.

Festivitatea s'a început cu „Imnul patronului", cor mixt de Francis Hubic, cu acompaniament de pian.

A urmat comemorarea lui Samuil Vulcan prin profesorul dr. A. Pteanc, conducător al societății de lectură a tinerimii studioase „Samuil Vulcan".

In acest ales discurs ni s'a prezentat de dr. A. Pteanc, ca și o icoană vie, figura maiestooasă a marelui arhieru Samuil Vulcan, fondatorul gimnaziului, ni s'a spus în color bogate viața și faptele lui, dându-l de exemplu tuturor aceluia, cari doresc și au inimă să lupte și să ostenească pentru îmbunătățirea sorții neamului nostru românesc atât de mult umilit prin vremuri maștere; apoi la finea discursului în termeni elogioși a mulțumit episcopului dr. Demetriu Radu, ca patronului gimnaziului din Beiuș — pentru viul interes ce-l poartă față de instituțiile culturale.

Studentii I. Teușan, S. Mosolgo și N. Hozan au declamat foarte isteț și cu multă precizie mai multe poezii.

Apoi multă plăcere ne-au procurat bucățile

de cor F. Krenn: Ave Maria, sopran cu acomp. de orhestră, 2. G. Teodosiu: Dulce Bucovină, cor bărbătesc. 3. Fr. Hubic: Frunză verde, cor bărbătesc. 4. I. Costescu: Pușorul, cor de copii, acompaniat de pian. 5. R. Wagner: Die Meistersinger von Nürnberg, parte de operă, cor mixt cu acomp. de pian și 6. Trubadurul, melodramă, poezia tradusă după Goethe și predată prin Constantin Gheție, student; asemenea ne-au plăcut bucățile de muzică din G. Rosetti, F. Mendelshon și Hubay. Toate bucățile au fost predate cu mare precizie.

După atâta elevare sufletească, ca încheiere, îndemnat sigur și de succesul frumos al festivității episcopul dr. Demetriu Radu a ținut o vorbire avântată și bine simțită, a răsplătit bogat munca și zelul profesorilor ocupați cu creșterea tinerimei, apoi a ilustrat cu exemple mărețe rolul și chemarea tinerimei în viitorul apropiat al națiunii noastre, foarte frapant ni-a descris apoi serbările jubilare ale „Astreii", ca rezultat plin de rod bogat și ca un triumf al culturii adevărate.

Corresp.

„Selecțiunea valorilor"

S'a făcut și asta,

Prin rostul d-lui Goga se face în „Tribuna" bilanțul laudelor de sine a meritelor de un an, ba chiar se constată triumful „primenitorilor". A uitat, precum se vede, d-l Goga, că constatarea meritelor e de competența viitorului și nu de a pricinășilor, câtă vreme sunt atâția și chiar un comitet național, care cel puțin trag la îndoială aceste merite. Ori crede și d-l Goga, că comitetul a fost decapitat și desființat în urma campaniei de „primenire" a d-lor?

Câtă lipsă de obiectivitate la șeful „primenitorilor!" Ce să mai aștepti dela ceilalți!

Dar ascultați-i:

„...această hartă a scos la iveală tot mai multe tendințe de regenerare a societății noastre. Selecțiunea rîndurilor între cele două tabere a luat tot mai mult aspectul unei diferențieri de ordin cultural. In jurul acestui ziar („Tribuna") s'au grupat elementele dornice de progres, mai împrietenite cu educația românească. S'a introdus un spirit critic mai răspicat..., s'au spulberat legende inutile, s'a ridicat necesitatea de a intelectualiza atmosfera vieții publice... s'au răsturnat o samă de idoli falși... tot semne a perioadelor de reforme.

Intențiile scriitorilor din coloanele „Tribunei" se pot rezuma în cele trei adevăruri fundamentale ale apostolului Carlyle: *tăcere, muncă, sinceritate*".

Acum poți alege neam românesc. Nu mai poți sta la îndoială. Lucrul s'a limpezit.

Tot aurul națiunii noastre („primenitorii, prietenii adevărului, oameni de merit"...) și cum își mai zic acești eroi ai lui Carlyle) s'a ales în „tabăra" domnilor: Goga, Bocu, Oncu, Ciorogariu, Chendi, etc.

De altă parte tot gunoiul („ramoliții, bipezii inconștienți, mediocritatea crasă, dușmanii adevărului"...) etc. etc.) s'a adunat în altă „tabără" sub G. Pop de Băsești, Vaida, Aurel C. Popovici, Maniu, Lucaciu, Mihali, etc...

Sunt oameni firește și cei din tabăra a doua și își vor fi având și ei scăderile lor, dar la nici un caz mai mari decât cei dintâin.

Dar o judecată, cum rezultă din laudele de mai sus și din toată campania „Tribunei" trece mult peste toate marginile obiectivității și chiar a bunăcuviinței. Inseamnă aceasta a „primeni" și nu a insulta? Nu e aceasta culmea nedreptății și de altă parte a lăudăroșiei și îngâmfării? Nu de notă aceasta o stare sufletească patologică: orbirea patimilor?

D. Goga s'a abătut de mult, s'a abătut dela discuția obiectivă, iar fără obiectivitate cade și competența de a „primeni". Cetiți și articolul cu Cațavencu. Cine e așa de naiv să găsească în acela „primenire" și nu un simplu ghiont aplicat părintelui Lucaciu, un simplu act de răsbunare ca

Desfăcându-mi prăvălia, aduc la cunoștința Onor. public, că pregătesc costume pentru domni cu solvire în bani gata pe lângă prețurile cele mai ieftine, tot asemenea vând și cu metru din stofele cele mai am în depozit.

Cu stimă:

Frma inokai Tóth Lajos.
Bulevardul Andrassy Nr. 25).

(Palatul Neumann).

AVIZ!

a oricărui muritor supus patimilor, dar un act de răsunare, un ghiont „intelectualizat“.

Mulțămim de așa „intelectualizare“.

Nu interesele neamului au reclamat acel articol, ci numai persoana d-lui Goga.

Și chiar dacă oamenii din „tabăra“ a doua n'ar fi decât egali celor din tabăra întâia, nici atunci d. Goga nu poate scăpa de acuză, că e orbit de patimi. — Dar nu sunt egali.

În tabăra a doua sunt mai toți bărbații noștri politici mai de seamă, sunt unii cari au muncit o viață întreagă, au adus jertfe și chiar și-au dedicat și jertfit viața întreagă intereselor naționale. Și ce găsim în tabăra întâi? Meritul principal al câtorva — cu scăderile nu mă ocup — e „rafineria“ stilului, preamărită de d. Goga, dar de care deja de un an de zile numai abuzează.

Dar, vor zice unii, vor fi fiind între cei numiți sau nenumiți în grupa a doua și „idoli falși“, cari trebuie răsturnați.

Ca să vă convingeți, că cine sunt „idolii falși“, nu vă voi trimite mai departe, cetiți numai numerii „Tribunei“, în cari d. Goga face bilanțul meritelor, între care e și răsturnarea idolilor. Veți găsi acolo „demascat“, terfelit, decapitat și tratat, nu ca un idol fals, ci ca o cofărită... știți cine? Unul din cele mai integre caractere ce avem: d. Aurel C. Popovici. Mă mir numai, că d. Goga, ca un om ce se respectă, se simte bine și poate face „primenire“ alături de acele murdării și mai poate aștepta să-i credem pe cuvânt tot ce ne spune.

Dacă „acesta“ e Aurel C. Popovici, ce mai puteți găsi în tabăra a doua: „mincinoși și lași“ (Vaida), „cațavenci“ (păr. Lucaciu) etc.

Pe noi nu ne va prosti „rafineria“ d-lor și vom ști alege între „rafinerie“ și cinste și merite reale.

Nu „rafineria, care luptă cu succes în zece părți“ înseamnă adevărul — ea mai curând va mistifica adevărul. Nu rafineria ne impune, ci luptătorul tăcut, care-și face datoria — dacă vă place să vă provocați mereu la Carlyle, care sigur nu-și va găsi eroii între „primenitorii“ noștri. Carlyle preamărește în eroii lui sinceritatea, chiar când aceea e grosolană, „incultă“, dar niciodată „rafineria“.

Mi-e rușine, că un neam își cunoaște așa de puțin „valorile“, că poate uita trecutul și jertfele atâtor oameni cinstiți și tolerează, ca ei să fie terfelii și stropiți cu noroi de cătră toți scribii și meșterii de fraze. Și toate acestea pentru nimbul — câștigat pe alte terene, decât a politice — unui singur om, din care nu mai vorbește obiectivitatea, ci patimile.

Nu cu critici pătimase se fac primenirile.

Urmăresc de un an această hartă și n'am avut cunoștințe și prietenii, nici dușmăniții nici cu tribuniștii, nici cu comitetul național, și deci mi-am putut face o convingere neinfluențată de nime și de nimic. Dacă am avut simpatii, am avut chiar pentru „Tribuna“, la care înainte cu un an colaboram și eu cu una-alta. Când a pornit campania poreclită de primenire, am trimis redacției câteva scrisori, în cari le arătam franc, că critica, așa cum o mănuesc d-lor, departe de a sana, numai va învenina, lucru care, durere, a și urmat. M'am scandalizat eu, care nu eram atacat, dar cei direct atacați. Nu știu ce a voit „Tribuna“ să facă, dar ce a făcut, se vede: muncă de distrugere, anarhie.

E caracteristic pentru bunacredință a „Tribunei“, că a găsit de prisos să mă lămurească și liniștească prin câteva șire și să-mi arate ră-tăcirea.

Corbu.

Privilegiile d-lui Octavian Goga

D. Oct. Goga, care timp de un an de zile s'a mângâiat cu gândul că este inatacabil, că poate sfida pe toată lumea și că planează peste tot, găsește astăzi un nou prilej de a fi modest.

De astădată d-sa se mângâie cu ideea că este cel mai de seamă adversar al partidului, că e o personalitate mare împotriva căreia trebuie o adevărată concentrare de forțe spre a-i sta în față.

„Veniți deci cu toții, sufulcați-vă mâinile, atleți ai națiunii, apucați lăstare, topoare și tot ce vă cade în mână. Să aruncați cu puteri unite în șanț îndărătnicul ciot“...

D. Goga mai vorbește de tunuri pe arenă de luptă de „un regiment de carabine ruginite, de puști cu cremene, de enorme tunuri demodate, spre a se închipui pe dsa într'un colț răzimat de pușculiță stropit de funingine și cu urechile ținând de pocnetul cartușelor goale.

Și după acest tablou merit să stoarcă admirația celor câți-va băeți primenitori ca unul care singur înfruntă toate greutățile „primenirii“ tot dsa își pregătește și tabloul victoriei sale viitoare, contând de sigur pe lipsa de memorie și pe naivitatea cetitorilor.

Și iată cum:

Pe d. A. Popoviciu pe care, fie zis, întrecăt dsa îl declară ca pe „omul care judecă fără să injure și fără să dea chioțe“ și pe care-l așteaptă să discute, în timp ce „băeții“ dela „Tribuna“ declarau că nu vor să-l ia în seamă tocmai pe motiv că nu discută decent, îl amână cu răspunsul la... primavara.

Iar cu ceilalți declară că nu voeste să discute.

„Firește că de aci înainte zice dsa, având plăcerea de a putea sta de vorbă cu d. Aurel Popoviciu — nu mă voi deranja și pentru toți ucenicii.“

Și mai departe:

„Atâta echitate și cavalerism de alt fel așa putea aștepta dela cei cari își profesesc așa de des prăbușirea, să lase deocamdată pe d. Popoviciu să-mi aplice lovitura de grație. Dumnea lor să se bată cu alții că mai sunt.“

Și mai departe:

Totuș, de data asta se vede prin excepție, răspunde și la articolul d-lui Goldiș.

În virtutea privilegiilor sale însă d-sa nu răspunde decât la părțile cari-i convin.

Asupra celorlalte trece cu câte o zeflema.

„Domnul Goldiș, d. e. în zadar îmi purecă articolul „Ne deosebim“ și mă îngână frază de frază când suspinând, când făcându-se că-l doare, când trăgând cu ochiul, ca să zăpăcească lumea. E degeaba toată jongleria asta ieftină, care nu prinde“.

Astfel d-sa trece asupra traducerii greșite a celor două-trei fraze semnalate sub cuvânt, că e de prisos să se justifice.

„Am alte justificări care cred că vor trăi în conștiința neamului meu și atunci când s'ar fi dărâmat de mult palatul „Românului“ și nici pomina n'a mai fi de tiparele sârmanului „organ autorizat“.

Cu această aluzie modestă la opera sa — nu știm la care anume (la cele două volume de articole sau la volumele de poezii care n'au ce căuta în această discuție) trece peste interpretarea frazelor greșit traduse.

Totuși mai departe uitând se vede emfaza cu care se exprimase în nr. 269 al „Tribunei“ când spunea: despre apelul cu primă „Firește, fiind lansat în numele meu eu iau toată răspunderea pentru el“ subliniat de d-sa, începe să arunce vina pe d. Marșeu pe care de astă dată d.

Goga nu-l mai face agent electoral ca în rândul trecut.

Astfel rezervându-și a tăcea până la primă-vară când are de gând a vorbi cu d. dr. A. Popoviciu, d. Goga în virtutea privilegiilor sale totuși binevoeste să vorbească atunci când crede d-sa și când i-se pare că a găsit ceva slab în argumentația adversarului.

Când nu-i convine însă d-sa declară că cu ceilalți „ucenici“ nu stă de vorbă.

Noi însă credem că chiar și un poet mare ca d-sa este dator să răspundă când i-se formulează anumite adevăruri cu care d-sa s'a pus în contradicție. Adevărul credem că nu poate pierde din valoare fie el spus de un „ucenic“ fie spus de un maestru.

Ei bine când d-sa în rândul trecut se revoltează pe șapte coloane ale „Tribunii“ numai pentru că noi am publicat un apel lansat de d-sa, numind acest simplu fapt un procedeu „de rea credință“, d-sa uitase că și-a bătut joc în chipul cel mai nerușinat de d. St. C. Pop deputatul nostru, pentru simplul motiv că a spus câte-va cuvinte în ungu-rește, fiind stăruitor aclamat și cerut de public, la o întrunire de socialiști maghiari.

Și de asemenea astăzi când d-sa cu „ironia sa nevinovată“ spune de dl Goldiș că se miră cum d-sa;

„om în pragul bătrâneții să se dedea la acest joc frivol de-a trage la îndolală curățenia gândurilor unui tânăr, care în viața lui scurtă de până astăzi a păstrat totdeauna o linie dreaptă“

uită că linia dreaptă a d-sale se compune dintr'o serie de unghiuri ascuțite în care intră infamia cu declarația lui Apponyi, care o spulberămazi; din demisia d-sale de membru al comitetului național, de unde a plecat, după ce a cerut să se voteze mulțumite comisiei electorale, spre a o acuza mai târziu că nu și-a făcut datoria etc. etc.

Fată cu toate acestea, fiindcă dl Goga luptă pentru „libertatea cuvântului“ în numele unor „tineri“ care de sigur nu s'au născut „maistri“ și fiindcă până la prima-vară când are de gând să înceapă a vorbi cu dl dr. A. Popoviciu, are destul timp, rugăm pe dl Goga să ne spue ce este cu obiectivitatea d-sale, dovedită atât de bine prin „ironia inocentă“ la adresa d-lui St. C. Pop, pe care am relevat-o în Nr. 271 al „Românului“ și ce spune despre infamia cu declarația lui Apponyi.

Căci a trece peste anumite lucruri care nu-ți convin, sub cuvânt că ai să vorbești cu dl A. Popoviciu la primă-vară, este de sigur un privilegiu comod pentru un poet, dar nu tocmai demn pentru un îndrumător și „primenitor“.

Răboiul italo-turc

Cedarea Solumului.

Cairo. — Agenția Havas anunță, că în Solum nu au avut loc incidente. Turcii au evacuat fortul, care imediat a fost ocupat de către trupele egiptene.

Constantinopol. — Doi funcționari ai ministerului de externe au fost arestați, pentru că s'a aflat, că ei au copiat și au vândut unei puteri străine corespondențele schimbate între Anglia și Turcia în chestia cedării Solumului. Complici au trei, dintre cari însă unul a reușit să scape.

De Felice în contra executărilor.

Milano. — Face mare senzație un articol al deputatului De Felice publicat în „Secolo“ în care scrie următoarele:

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

Arad, Piața Andrassy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568,

„Sentințele de moarte aduse de către tribunalul marțial, îmi răcesc foarte mult însuflețirea pentru chestia tripolitană, fiindcă eu am așteptat dela Italia să răspândească cultură în provincia ocupată, iar nu continuarea barbarismului, domnia spânzurătoarei. Numărul mare al sentințelor de moarte sunt în contradicție și cu spiritul legii penale italiene.“ De Felice spune apoi, că studiind bine actele de acuză a constatat, că cu prilejul dovedirii tribunalele marțiale purced foarte superficial. De Felice cere în articolul său, că față de arabii subjugăți să se respecte dreptul popoarelor.

Chestia Dardanelor.

Constantinopol. — După o știre din Petersburg ambasadorul Rusiei la Constantinopol sondează din nou părerea Turciei în chestia deschiderii strâmtorilor, de astă dată pe motivul, că o acțiune a flotei italiene este iminentă iar în politica turciei probabil se va face o schimbare, față de care Rusia se vede silită să se îngrijească a-și apăra interesele.

Situația turcilor față de italieni

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse“ publică un lung articol semnat de generalul feldmareșal Von der Goltz, care spune că numai rezistența de până acum a turcilor și arabilor poate fi socotită ca un mare triumf. Ei vor rezista însă și de aci încolo și cu cât italienii vor înainta în interiorul Tripolisului cu atât vor întâmpina o rezistență mai aprigă.

Dacă arabii din orașe au trecut de partea italienilor pentru că sunt de mult în relații cu ei și fiindcă fuseseră scoși de turci din situațiile dominante, și deci doriau să se răsbune, grosul arabilor însă s'a unit cu turcii pentru că după isbânda finală să ceară o recompensă, eventual autonomie.

Examinând luptele date până acum, autorul articolului găsește, că rezultatele sunt foarte satisfăcătoare pentru turci și le prezice acestora rezultate identice în luptele următoare.

Italia va avea de suportat greutăți imense, iar dacă va transporta lupta în Balcani, Turcia va fi și mai bucurată, căci are armată de uscat numeroasă și valoroasă.

Generalul Von der Goltz pașa, spune, că turcii sunt amenințați de un singur rău: neînțelegerile dintre ei și de aceea le atrage atențiunea să înceteze certele și să fie uniți.

Italia și tripla alianță.

Berlin. — Ziarul „National-Zeitung“ publică un interview cu diferiți oameni politici italieni asupra situației triplei alianțe. Fostul prim-ministru Luzzatti s'a pronunțat pentru păstrarea actualei grupări a Puterilor. De asemenea și foștii miniștri Palma, Marinis și Lucifera. Primarul Romei, Nathan, a răspuns în mod evasiv.

Praga. — Corespondentul din Roma al ziarului „Venkov“ a avut un interview cu fostul prim-ministru Luzzatti și cu deputatul Barzilai asupra relațiilor italo-austriace.

Amândoi au declarat că le este imposibil a se pronunța acum asupra acestei chestiuni, în urma încordării provocată de atacurile presei.

Luptele dela Benghazi.

Benghazi. — Agenția Stefani află, că în noaptea dela 22 spre 23 dec. n. dușmanul folosindu-se de întunerecul și de furtuna care băntuia, a atacat în mod viu o întăritură a italienilor, dar au fost respinși cu pierderi. Italianii au avut 5 soldați răniți în mod ușor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 27 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme neschimbată, pe alocurea ploi și neînsemnată schimbare în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, pe alocurea ploi, înghețuri.

Temperatura la amiazi a fost de 4°0 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11'70
„ „ maiu	„ 11'75
Secară pe aprilie	„ 10'26
Cucuruz pe maiu	„ 8'53
Cucuruz pe Iulie	„ 8'39
Ovăs pe aprilie	„ 9'69

Noul nostru roman. *La 1 ianuarie 1912 vom începe să publicăm în foiața ziarului nostru vestitul roman al marelui scriitor rus Nicolae Gogol, „Suflete moarte“. Această măreață operă a literaturii universale ne dă o icoană vie din viața nobilimei ruse. Numele autorului lui Tarass Bulba e credem o garanție suficientă pentru ca orice cetitor al „Românului“ să se simtă îndemnat a urmări zilnic foiața noastră.*

Traducerea se va face — pentru prima dată în românește, și într-o frumoasă românească — de unul din tinerii noștri scriitori.

Alegere de preot în Sânmielăușul-mare. In 24 dec. n. a avut loc alegerea de preot pentru parohia a doua din frunțașă comună din Nordul Torontalului, Sânmielăușul-mare. A decurs în cea mai perfectă ordine sub conducerea P. O. Domn Mihail Păcățian. Dintre patru candidați voturile s'au împărțit între părintele V. Negru, merituosul preot al Igrisului și între pâr. capelan N. Albu, intrunind părintele Virgil Negru majoritatea de 245 voturi față de 102.

Felicităm comuna care și-a ales în pâr. Negru un bărbat integru, harnic, cinstit și român bun.

Logodnă. Din București primim știrea că duminică seara a avut loc logodna domnișoarei Florica C. Mille, fiica dlui C. Mille a directorului ziarelor „Adevărul“ și „Dimineața“, cu d. Nicolae D. Cocea.

Urăm tinerei părechi viață lungă și fericită.

Succesul unui român la Paris. Un student român care ne face cinste este tânărul student în medicină d. Victor V. Ionescu, care, deși nu și-a terminat încă studiile universitare, totuși a avut prilejul să se manifeste prin mai multe comunicări făcute la societatea de biologie, ca cea asupra Pigmentului lobului posterior la om, în colaborare cu d-rul Jean Clunet, precum și o broșură intitulată: *Recherches cytopathologiques sur les ganglions rachidiens dans deux cas de paralysie spinale infantile de date ancienne.*

De altfel d. Ionescu este simpatizat și bine apreciat de profesorii săi, iar pe ziua 1 decembrie c. a fost numit *chef adjoint* la laboratorul ilustrului profesor de boale nervoase, clinicianul Ballet.

Schimbarea constituției turcești. Discuțiile ce durează de mai multe zile între majoritatea camerei și opoziție în chestia schimbării constituției, n'au putut duce la vre-un rezultat. Partidul tinerilor turci după desbateri agitate a hotărât aproape unanim să comunice opoziției că înțelegerea numai pe baza unei noi alcătuirii de guvern sub presidenția lui Said se poate realiza.

E părere generală însă că o înțelegere în asemenea condițiuni e imposibilă, așa, că aceste

încercări nu sunt considerate decât ca zadarnice. În cercurile tinerilor turci se nutrește speranța că reconstruirea cabinetului se va face numai prin miniștrii tineri-turci. Discuția schimbării constituției s'a amânat.

Dr. Zaharie Maniu, originar din Sebeș, a fost promovat doctor în medicină, sâmbătă, la universitatea din Viena. Un număr de reprezentanți ai coloniei române și mulți medici au fost prezenți la promoție, când s'a remunerat o carieră de student ce poate servi de model. Dr. Maniu a fost în tot cursul vieții sale de universitar unul dintre cei mai valoroși membri ai tinerimei române din Viena. A făcut studii excelente la clinică, dar a găsit timp și pentru manifestările culturale și sociale, în al căror interes n'a crutat osteneală. Activitatea sa laborioasă la societatea „România Jună“ din al cărei comitet a făcut parte ani de-a rândul și care a condus-o până acum o lună în calitate de prezident, a contribuit mult la înflorirea acestei societăți.

Dr. Zaharie Maniu e deja angajat, dela 1 ianuar 1912, ca medic secundar la spitalul țării din Cernăuț. În semn de deosebită atențiune pentru viitorul său coleg, directorul acestui institut a trimis un delegat la promoție.

Ne bucurăm a putea anunța acest succes frumos al unui tânăr brav.

Conferințele „Ligei Culturale“.

Măine, joi 15 decembrie ora 9 seara, va avea loc, în sala „Muntelui de Pietate“ (str. Sf. Ionică nr. 9) din București o conferință însoțită de producțiuni artistice a „Ligei Culturale“ secțiunea București.

Programul cuprinde:

D. Ocășanu: Propaganda românească în străinătate.

D-na M. Fărcașanu: dela Teatrul Național: Arie naționale.

D. N. Grigorescu: dela Teatrul Național: Monoloage.

D. Corăscu: Arie naționale.

D. P. Iancovescu: dela Teatrul Național: Declamație.

„Icar“, poemul liric de Henri Deutsch, un Maecena al aviațiunii, textul de Henri Caen, a obținut un mare succes la Opera din Paris. Reprezentația a avut caracterul unui festival, la care și-au dat concursul și compozitorii Massenet și Saint-Saens. S'au executat bucăți inedite de acești maiestri. Rețeta, care grație prețurilor urcate, s'a urcat la 80.000 va fi adăogată fondului pentru ridicarea unui monument aviatorilor francezi.

Moartea profesorului Lannelongue. Ieri a încetat din viață la Paris profesorul Lannelongue, președintele academiei de medicină și senator. Defunctul a făcut lucrări importante de chirurgie, iar în senat s'a ocupat cu igiena militară și măsurile pentru combaterea depopulării Franței.

● nouă foaie poporală. Unul din darurile de anul nou pentru poporul nostru va fi și foaia poporală săptămânală „Solia satelor“ ce va apare în Cluj. „O ceată de tineri entuziaști“, cum își zic acei ce se pun cu drag în serviciul unei cauze atât de sfinte, au înțeles unde e nevoie de lumină, unde cuvântul semănat prinde și dă roade. Căci iată ce ne scriu într-o adresă, ce ne trimite redacția noiei foi, după ce arată rolul unei gazete în mijlocul poporului nostru rămas în urmă pe toate terenurile:

„Cu începere de 1 ianuarie, anul nou românesc, vom porni o foaie săptămânală pentru popor, cu numele „Solia Satelor“.

Gândul nostru cu această foaie se cuprinde în următoarele cuvinte scurte, cuprinzătoare:

Voiești un

cadou de Crăciun?

Atunci comandă o

garnitură frumoasă de pi-le engleză!

Dela cine? Dela fabrica de mobile

Székely és Réti, din Márosvásárhely, piața Széchenyi nr. 45.

Persoanelor solide se vinde pe lângă solviri în rate, fără urcarea prețului. Mobilier complet pentru prânzitoare, dormitoare, saloane, precum și pentru domni garconi.

Mare asortiment în mobile pentru mirese.

Prețuri extraordinar de ieftine!

La cereri din provincie ne prezentăm în persoană, cu bogatele noastre colecții de mustre,

Înainte de toate, suntem creștini adevărați, unii dintre noi slujitori la altarul Domnului. Și sub acest raport ținem la legea noastră românească și la sf. Biserică, caldă ocrotitoare a neamului nostru în toate vremurile. Vrem luminarea poporului dela sate prin învățatură, prin cunoștința cărții, a slovei izbăvitoare. Vrem să-l împărțăm de toate binefacerile lumii, să lucrăm la educarea lui, pe temeiul istoriei și al culturii naționale. Vom da cea mai largă atenție înaintării lui economice, voind să-i îndreptăm privirea spre țărâmurile largi ale unei plugării naționale, obicinuite în apus. Vrem un neam de săteni luminați, sănătoși și bogăți.

Și fiindcă viața noastră din această țară, nu se poate desface de frământările zilnice pentru drepturile, cari ni-se cuvin ori ni-se iau, vom da și știri din câmpul luptelor noastre politice. Dar aproape ne vom mărgini aici. În această privință stăm neclintii, și cu adevărat, pe temeiul programului nostru național ai cărui credincioși suntem și vom fi întotdeauna.

Urăm viață lungă și rodnică noului confrate.

Din suferințele aromânilor. Citim în ziarul aromânesc „Dreptatea” din Salonic (Turcia) că aromânii din comunele Lapova, Șatra și Bojdova de trei ani tot cer dascăli aromâni, școli românești și totuși până azi n'au avut fericirea de a învăța carte românească. În această privință — zice „Dreptatea” — s'a scris de mai multe ori iar acum revine iarăși căci agenții elenismului caută prin orice mijloace de a deschide în aceste comune aromânești școli grecești.

Superiorii noștri, însărcinați cu administrația școalelor și bisericilor, când se vor îndura ca să li se satisfacă sacra lor dorință? Vor aștepta încă mult sârmanii de aromâni din aceste comune?

Tot în ziarul „Dreptatea” citim că consiliul administrativ din Gheorghe a discutat cererea aromânilor din acea localitate pentru clădirea unei biserici românești. Hărțile au fost trimise la guvernatorul general din Monastir de unde se crede că Idare Megiliz va acorda în curând firmanul.

Doi ciobani români omoriți de bulgari. Din Salonic se anunță: Bandele bulgărești primesc zilnic noi întăriri și continuă opera începută. Zilele trecute o bandă a omorât lângă podul de pe Strumița doi greși și pe ciobanii români Atanasie și Stergios.

Căsătorie princiară în Viena. În luna lui februarie, probabil deodată cu nunta de argint a

arhiducelui Rajner, va avea loc în Viena căsătoria arhiducesei Maria Isabela, fiica arhiducelui Frideric, cu prințul Gheorghe din Bavaria. După cununie tinăra păreche va pleca în călătorie de nuntă în Spania.

Mari furtuni în Franța. Din Brest se anunță, că din cauza furtunii care bănuie fără întrerupere, numeroase persoane au fost rănite. Submarinul „Florial”, s'a întors avariat în portul Havre. La Ouohez au fost întrerupte liniile telegrafice. În Subessan, un cioban a fost aruncat de furtună într-o prăpăstie unde fu găsit mort. La Dunquerque s'a înecat vasul de pescuit „Maurice”. Un marinar a fost găsit mort. Două alte vase au dispărut fără a li-se da de urmă.

Comunicațiile telegrafice și telefonice cu restul țării și cu străinătatea sunt întrerupte din cauza furtunii. Ploi torențiale continuă fără întrerupere. În Nantes, furtuna a cauzat mari pagube. Un lucrător a fost ucis de un trunchiu de copac desrădăcinat de furtună. Numeroase clădiri au suferit stricăciuni.

Interview cu profesorul Erlich. Ziarul „National Zeitung” din Berlin, publică un interview cu profesorul Erlich care aduce mari elogii elevului său Wasserman, spunând, că descoperirea acestuia care îndrumază spre leacul cancerului, *Enorina* prezintă o importanță științifică extraordinară.

Dr. Gheorghe Moroianu, atașat comercial al României la Viena, a fost distins de împăratul Wilhelm II. al Germaniei cu ordinul „Coroana Prusiei” în grad de ofițer, în aprecierea meritelor sale ca atașat comercial la legațiunea română din Berlin.

Felicităm pe stimatul nostru compatriot și-l rugăm să primească expresiunea bucuriei noastre pentru înalta distincție ce i s'a făcut.

În chestiunea prăpăstiilor părintelui Ciorogariu. În numărul nostru de ieri dorind să fim informați precis asupra unei știri ce ni s'a dat cu privire la părintele Ciorogariu, am adresat P. Cuvioșiei Sale următoarea întrebare cu rugămintea de a ne dumeri:

„Rugăm pe P. Cuvioșia Sa părintele Ciorogariu să ne răspundă dacă este adevărat că a obligat pe toți elevii teologi dela seminariul de sub direcțiunea P. Cuvioșiei Sale să cumpere broșura „Spre prăpăstie” în care se cuprind atâtea prăpăstii ale Prea C. Sale... Așteptăm un răspuns căci nu voim să credem că P. C. Sa înțelege să facă în acest fel educația elevilor teologi a căror îndrumare i-s'a dat în pază.”

Dupăcum onorații cititori pot vedea, prin această întrebare noi nu am căutat decât o simplă lămurire arătându-ne chiar părerea că nu voim să

credem că P. Cuvioșia înțelege să facă în acest fel educația elevilor teologi.

Cuvioșia Sa care este însă — se vede — cu musca pe căciulă, a considerat simpla noastră întrebare chiar ca o acuzare și profitând de faptul că elevii teologi au... respect față de dsa, i-a făcut să iscălească o protestare în care i-se ia apărarea părintelui contra bănuelilor ce i-se aduc pe când C. S. — părintele Ciorogariu — „numai armonie a propagat”...

Înțelegem respectul pe care tinerii trebuie să-l manifeste față de directorul lor, dar nu înțelegem graba cu care părintele Ciorogariu se folosește de certificatele elevilor săi când noi nu i-am adresat decât o simplă întrebare.

Cel mai frumos cadou de Crăciun pentru casele intelectualilor noștri dela orașe și sate. Sub titlul **Din cele trecute vremi**, însemnări despre începuturile graiului culturii și literaturii neamului românesc a apărut o foarte frumoasă carte de d. Virgil Onițiu, cunoscutul scriitor și director al liceului din Brașov.

Această carte scrisă pe înțelesul tuturor, tipărită în tipografia românească „Concordia” din Arad, — este o podoabă pentru orice bibliotecă și pe orice masă de salon. Prețul 2 coroane plus 20 bani porto poștal; pentru România 2 lei 50 bani. De vânzare la „Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz, nr. 33.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghețe, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

POȘTA REDACȚIEI.

Părintele Ioan Broșu. — Dărste. — Mulțumirile noastre.

Correspondentul din Făgăraș. — Dorim știri cât mai multe din fericitul Făgăraș. Să se aleagă oamenii vrednici dintre păcătoși!

N. Simulescu. — Miercurea. *În fața străduințelor noastre stau conjurate vanitatea, felonia, ambiția și interesul personal. După ele se îndeamnă naivitatea încântată de vorbe late. Prin lupta noastră vrem să îndepărtăm pe oamenii de bunăcredință din această tabără. Și asta face parte din munca de organizare a partidului.*

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

(84) — Sfârșit. —

În această pronunțare a numelor era cuprinsă întreagă fericirea prezentului și toate mahnirile din trecut.

— Atotputernice Doamne, iartă pe ucigașul de suflete pe Malariva! — șopti dânsa cu duioșie.

— Elfrido nu-ți mai necinsti buzele niciodată cu acest nume, — zise dânsul și îi atinse cu buzele sale pe ale ei, ca spre a-le sfinți iarăși.

— Flaviane, îngână dânsa cuprinzându-l timidă cu brațul.

— M'ai ertat?

— Așadară totuși tu Elfrido ai fost ingerul, care m'a cercetat în vreme ce eram bolnav?

— Eu eram Flaviane, voiam să te mai văd odată, căci și eu plutiam pe atunci nu mai puțin între viață și moarte.

— Ah! crudo ce ești, — o muștră dânsul în-

cet și strigându-o și mai aproape la pieptul său. — De ce te-ai ascuns dinaintea mea până la această oră, spune ingerul meu?

— Nu te mai supăra, — se lingusea dânsa. — Deși mă chinuiau încă îndoeli... însă inima mea credea în tine.

— Ce șireată și vicleană este Paulina! — zise dânsul după o pauză scurtă râzându-și de sine. — O față atât de cucernică să mă poarte de nas așa de bine!

— Binecuvântă-o Flaviane, binecuvântă-o ca mine, căci a fost bună, tare, înțeleaptă și credincioasă.

Multă vreme își șoptiră astfel când unul când altul întrerupând întrebările ca să se dragostească și dragostirile ca să se întrebe. Afară cineva ciocâni încet la ușă, care fu deschisă fără zgomot, ei însă nu văzură, nici atunci când cineva veni până în apropierea lor. Doamna de Șauenstein își aținti privirile curioasă și încurcată asupra străinei frumoase, abia îndrăznind să respire. D-șoara de Stetten însă îi privi cu dragoste, apoi se plecă cu un zâmbet șagalic pe buze și șopti Elfridei la ureche: — Văd, văd... împăcare perfectă!

Elfrida sări speriată și rusinată și îmbrățișându-și prietena își ascunse fața arzătoare la sânul acesteia. Flavian îmbrățișă și sărută pe soru-sa exclamând: — Sabină dragă, viața mea, fericirea mea este completă acum! Inșă, — urmă dânsul

arătând șiret pe Pauliana, — păzește-te de această zână amăgitoare! Atâta vreme-putu ea să mi ascundă! După aceea luă pe Elfrida din brațele Paulinei care zimbea triumfătoare, o conduse la doamna de Șauenstein și zise: — Iată aici soră, unica ta rivală în inima mea... este sora-ta!

Domnișoara se închină roșind înaintea tinerei văduve. Amândouă se observară un moment cu plăcere vădită, fiecare surprinsă de grațiile celeilalte, se îmbrățișează apoi în tăcere, iar când se despărțiră ochii le erau umezi. Nu se mai săturau admirându-se.

Tăcerea sărbătorească o întrerupse mai întâi d-șoara de Stetten întrebând:

Numai eu să joc rol mut aici? Departe de mine așa ceva! Voi lua loc de mamă față de această iubită și îndrăgită păreche orfană! Dânsa luă mâna Elfridei și a lui Flavian și le puse una într'alta. Flavian trase către mine pe tinăra față în culmea fericirii și vreme-ce fruntea sa se pleca peste a ei, privirile sale păreau a întreba ceva. Atunci Paulina luă de pe sofa medailonul și aruncă lanțul greu de aur pe după grumazii lor, îi sărută pe amândoi și zise sau mai bine îngână cu vocea înecată de emoție: — Uniți să fiți pe vecie prin Roza dela Disentis!

— Amin! — șopti plângând încet Sabină.

Aici putem fără pericol întrerupe istoria, căci sfârșitul ei e ușor de găcit.

REGATUL ROMÂNIEI

ARSENALUL DE CONSTRUCȚII.

9252/10 Decembrie 1911.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de **19 Ianuarie 1912, orele 9 dimineața**, se va ține licitație în localul acestui stabiliment, pentru aprovizionarea cu următoarele serii de materiale.

SERIA I-a.

286 buc. conovețe de cânepă de câte 20 metri lungime.
1504 buc. ștreanguri.
772 metri frânghie de piedică de 20 mm.
680 „ sfoară groasă de 4 mm.
1312 metri pânză albă impermeabilă de 1 metru lățime.
105 metri Idem pentru donițe de 1 m. 4 lățime.
565 metri chingă vărgată de 55 mm lățime.

SERIA II-a.

438 kgr. piele blanc negru.
163 „ piele blanc alb.
47 „ ață de curelar.

SERIA III-a.

253 kgr. ronde de cauciuc roșu.

SERIA IV-a.

575 kgr. țevi de oțel goale pentru osii, de 1 m., 880 lung; diametrul exterior 69 mm. 0.5 mm., diametru interior 36.5 mm., 1.5 mm.
6300 kgr. țevă de oțel pentru căpățâni de roate de 5 m. — 5 m. 500 lungime și diametru 84.5 x 67.5 mm.
25220 kgr. circa, tablă de oțel pentru fâlcele care suferă ambutisage de diferite dimensiuni.
715 kgr. tablă de oțel turnat pentru lopeți de 2000 x 1000 x 2 mm.
400 kgr. țevă de oțel pentru căpățâni de roate de 5 m. — 5 m., 500 lungime și diametrul 72, 57 mm.
400 kgr. țevă de fier de 23, 18.5 mm.
1200 kgr. oțel ordinar de 50, 40 mm.
654 buc. arcuiri spirale la cruciulițe (după plan).

SERIA V-a.

17135 kgr. tablă de fier de diferite dimensiuni.

SERIA VI-a.

4040 kgr. fier echer diferite dimensiuni.
1298 buc. fier șine de roate cu muchii luate diferite dimensiuni.
112240 kgr. fier laminat diferite dimensiuni.

SERIA VII-a.

526 metri lanț de fier diferite dimensiuni.
175 metri lanț de alamă diferite dimensiuni.
290 bucăți țevă de alamă de 95 mm. lungime și 22, 20 mm.
43 kgr. sârmă de alamă diferite dimeasini.
2900 bucăți nituri de alamă Nr. 0.
3800 bucăți catarame de fier lăcuite negru, diferite dimensiuni.
940 bucăți lăcate cu chei.
400 metri trestie de mare pentru donițe de 700, 10 mm.
286 bucăți geamuri galbene de felinar de 150, 90, 3 mm.

SERIA VIII-a.

759 pachete șuruburi de fier diferite dimensiuni.
44587 buc. șuruburi de fier cu piulițe, diferite dimensiuni.
337 pachete ținte albe de fier cu cap bombat de 18, 2 mm.
702 kgr. nituri de fier diferite dimensiuni.

SERIA IX-a.

66 metri cubi scânduri de brad de diferite dimensiuni.

Doritorii de a lua parte la licitație, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni, la Arsenalul de Construcții în fiecare zi de lucru între orele 9 și 11 dimineața.

Licitatia se va ține în conformitate cu art. 72—83 din legea contabilității publice, cu oferte închise și sigilate, având pe plic mențiunea: *ofertă pentru seria...*, și însoțite de o garanție provizorie de 10% din valoarea oferită în recepția casei de Depuneri și Consemnațiuni fără de care oferta se va considera ca nulă și neavenită.

Se vor considera ca nule și neavenite ofertele ce ar fi trimise prin poștă, sau care vor fi depuse de persoane ce nu vor poseda procură, în regulă, conform caetului de sarcine, din partea fabricelor sau caselor ce represintă, precum și ofertele ce ar conține alte condițiuni decât acele prevăzute în caetul de sarcine.

Supraoferte nu se primesc, conform art. 78 din legea contabilității publice și art. 11 din caetul de sarcine.

Ofertele, având prețul unitar și total pentru fiecare fel de material în parte, se vor socoti franco de orice spese la magazia de recepție a Arsenalului.

Ofertele vor fi făcute pentru fiecare serie aparte.

Garanțiile și sumele de bani ce concurenții au de primit dela Direcția Arsenalului pentru alte furnituri nu pot fi afectate drept garanție la această licitație.

Directorul Arsenalului
Lt. Colonel: **Solia.**

Mi-am deschis

depozit de covoare persane

în strada Weitzer János Nr. 9 în edificiul școlii de fete (viz-à-vis cu poșta).

Cu stimă:

Schwarcz Zsiga.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte

recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.

Telefon 438.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Desfacere de
prăvălie
comercială.

Hoffmann
Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej

pentru a târgui cadouri de Crăciun și Anul nou.

Priviți galantarele mele, unde veți afla obiectele potrivite, mai ieftin ca ori unde. Să vinde în săptămâna asta și până când am din rezervă; confecții pentru dame și fete; articoli de blănărie, mufuri; toalete bine croite, bluze, postavuri, parcheturi, pânze și ștergare pe lângă prețuri uimitor de ieftine. Mătase curată acum numai 73 cruceri.

Palatul teatrului.

Rog priviți galantarele mele.

Alegere uriașă în orice fel de articoli corespunzători pentru cadouri de Crăciun.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în servițiul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

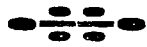
Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

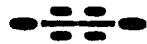
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

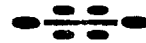

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

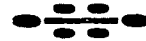

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

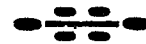
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantagii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
	(viață	11,020.266—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunei, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuișiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Nouă cofetărie în Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public din Arad și jur, că mi-am deschis în **Str. Forray**, (gróf Hunyady Palota) o cofetărie aranjată conform cerințelor moderne. Pregătesc pentru serbări ocazionale: **inghiețate, parfouri, torte** etc. Execut orice comandă, ce să ține de această bransă pe lângă prețurile cele mai moderate. Am permanent prăjituri proaspete, precum și bomboane pregătite de mine însumi.

Rugând binevoitorul sprijin al onorat. public, semnez:
Cu profundă stimă:

SZÉKELY SÁNDOR junior.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor** o mijloc este mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VÂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

GYAPJAS LAJOS

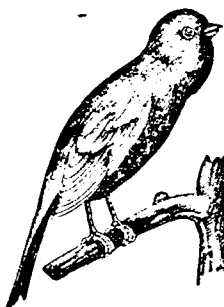
măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile
cele mai moderate.

Recomand canari cu tril nobil

din propria, prăsilă în mare, cu preț cel mai ieftin, exemplare excelente cu voce foarte plăcută și tremurătoare: Expedarea o fac cu poșta (rambursă) pe propriul meu rizic garantând pentru sosirea nevătămată sănătoasă și veritabilă a exemplarelor. Bărbătușii cântăreți cu 8—10—12—16—20—25 cor. Femeiuște cu 3—4—5 cor. Catalog de prețuri și îndrumări pentru tratamentul paserilor canarice la cerere trimis cu plăcere fiecărui, gratuit.

ISIDOR MURGU

— prăsitore mare de paseri canarice —
LUGOJ, STR. GURAN Nr. 19.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în mod cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III19.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate

Nr. Telefonului 851.

Nr. Telefonului 851.

Aviz!

Aduc la cunoștința Onor. public, că în Arad Str. Anlich Lajos Nr. 2 sub firma **BETTELHEIM K.** utoda îmi urmez profesiunea pentru **spălătul și curățitul albiturilor** în propriul meu atelier, aranjat din nou și provăzut cu forță motorice.

Cu conducerea specială am încredințat pe

D-nul Ungár József.

Mă voi nizu pe lângă aranjamentul de care dispun, să corespund și celor mai gingașe așteptări, angajându-mi în acest scop și **personal cu totul nou**. Spre a mă învrednici de încrederea mult On. public, voi urma cerințelor moderne, aducând chiar și cele mai mari jertfe materiale. În atelierul meu cu conducerea specială să efeituește orice încredințare **punctual și urgent**. — Să curăță frumos toalete, precum și alte specialități pompoase. Sistemul introdus de noi la călcatul gulerilor, eschide orice stricare. Pentru transportul albiturilor stă personalul meu la dispoziție.

Cu stimă:

Ungár József.

Comande din provincă să execută prompt.

Nr. Telefonului 851.

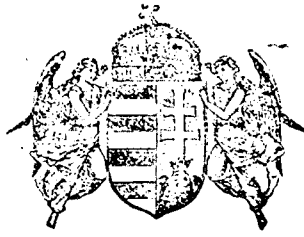
Nr. telefonului 851.

Schimbarea eschisă:

Schimbarea eschisă:

NEUMANN M.

CROITOR DE BĂRBAȚI.

**DESPĂRTĂMANT
DEOSEBIT PENTRU
COMANDE DUPĂ
.. MĂSURĂ. ..**

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în

ARAD.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventați, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare hipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrássy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Cel mai bun cadou de Crăciun

este o mașină de spălat sistem John, numită „Teligöz”. — Față de spălatul cu mâinile oferă — pe lângă cea mai mare eructare a albiturilor — în lucru, săpun, material de foc și apă, o economisare de 75%.

Se află de vânzare la firma

Pöhm János, Arad

în colțul stradei Eötvös și
Szabadság-tér.

„Someșana“,

institut de credit și economii, societate pe acții în D. s. —
Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri postali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o o

Direcțiunea.